GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

Viet-
Sv.

SKUGGSIDOR·UR·LIFVET

ALBERT·BONNIERS FÖRLAG·STOCKHOLM

SKUGGSIDOR UR LIFVET

SKUGGSIDOR UR LIFVET

ANTECKNINGAR

AF

KAJSA

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM.
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1899.

1.

Jag är gift, vare det nog sagdt!

* * *

2.

I kväll kan jag hålla mig för skratt, det är då ett, som är säkert.

Tänk på Kristian! Jag vet att det vore klokast, om jag inte tänkte på honom alls, men hvem kan låta bli att tänka på sin man, det går öfver min horisont.

Jag satt i förmaket och sydde, sydde i knappar åt Kristian. Han måtte aldrig sytt i några sådana under hela sitt ungkarlslif, ty han har inte knappar i någonstans. Själf hade han gått och lagt sig, han lägger sig märkvärdigt gärna, ligger sedan och röker och läser Aftonbladet, kan man väl tänka sig ett sådant oskick!

När jag slutat och kom in i sängkammaren slog ett misstänkt os mig i näsan genom all röken.

»Här osar brändt, hvad har du gjort, Kristian?»

»Ingenting,» svarade han oskyldigt.

»Jo, jag kan känna det,» sa' jag tvärsäkert och gick fram till hans säng. Min näsa hör till de välsignade undantagen i lifvet, som ännu aldrig bedragit mig. När jag kom fram, hvad fick jag se! På mitt allra finaste prima hellinnelärftslakan med hålsöm, som jag sträfvat och sytt själf hvart endaste styng i min flicktid, Gud välsigne den förlorade tiden! var ett rundt, brändt hål, stort som en, ja, *nästan* som en tioöring.

»Hvad är *det* då, är detta kanske ingenting, Kristian, du är gränslös!» Jag pekade förtviflad på hålet, och Kristian vände på tidningsbladet och betraktade det desslikes.

»Å kors, det har varit aska, som fallit ned, utan att jag observerat det; så förargligt, det får du försöka lappa i morgon eller stoppa, så det inte syns.» Han återtog sin läsning midt upp i hemliga utskottet som han var.

»Tror du man stoppar eller lappar ett nästan splitter nytt prima hellinnelärftslakan! Nej, lakanet är förstördt, alldeles förstördt!» utbrast jag med gråten i halsen och tårarna i ögonen, det var ingen möjlighet att låta bli.

»Men gråter du Kajsa?» Tidningen föll till sidan, och han såg på mig, som om jag varit ett underverk, »gråter du för det där lilla hålet; du tar då verkligen så illa vid dig för småsaker, så jag förstår mig ibland rakt inte på dig. Visst kan du stoppa det med dina små fingrar.»

Ibland förstår jag mig rakt inte på dig, det var så han sa'. Det skulle vara roligt att veta vid hvilka tillfällen han gör det. Måhända vid hittills icke timade.

Det må nu vara, att hålet är litet, lakanet är i alla fall brännmärkt för hela sin återstående lifstid, och hvad tänkte Kristian på, att det var brudlakanen, n:o 1 i hela mitt linneskåp. För honom är det en ren bagatell och glider som sådan ögonblickligen ur hans minne, men för mig sitter hålet lefvande kvar hvar gång jag ser det lakanet.

Och det må nu vara, att ett par lakans vara eller icke vara i ens lif *är*

en bagatell, men plocka sönder vårt lif och titta efter om inte det hela bara är en hop bagateller, en otrolig sammansättning af idel småsaker, och om dessa äro obehagliga eller behagliga, mörka eller ljusa, ja, därpå beror det, hurudan helheten blir.

»Men lugna dig nu, Kajsa!» Kristian tar bladet från mun och betraktar mig. Han tycker inte om, när jag tiger och gråter.

»Seså, var nu en förståndig tös och kom och lägg dig!» Han blåste ut ett långt rökmoln, som ringlade sig och försvann, och glöden i cigarren stack mig retsamt i ansiktet. Det förtog gråten och harmade mig, och jag svarade häftigt, ja, jag erkänner, att rösten icke var densamma jag brukade som fästmö, men så är det också skillnad på natt och dag.

»Nej, det kan aldrig hända mig!»

Och så vände jag honom och hans brännoffer ryggen och gick hit in till mitt skrifbord. Det lättar så att skrifva ned en liten mörk bråkdel af sina känslor, och det kan inte heller skada Kristian att få vänta litet, och så hinner röken sprida sig. Det är min afsky att lägga

mig i cigarrök, det vet Kristian mer än väl, men det skulle aldrig falla honom in att afstå någon af sina njutningar, ehvad det vara månde, för min skull, det har jag redan lärt mig utantill som en katekesläxa, fast vi bara varit gifta i fyra månader.

Nu går jag väl i alla fall in till honom och lägger mig; det börjar svida i ögonen både af tårarna, som trillat och af sömnigheten, som sitter kvar, och då har jag ju ingenting att välja på.

När man är gift är ens val gjordt!

* * *

3.

I den tiden jag var flicka och hemma, brukade mamma alltid säga, att jag var så praktisk, duglig, sparsam, företagsam, ordentlig och arbetsam, ja, och mycket mer än det, hvilket allt jag trodde på. Hvem ska man tro om inte sin egen mamma!

Jag minns särskildt, att mamma tyckte, jag hade sådana anlag för matlagning, och när jag någon gång för rolighets skull gjorde någon liten anrättning, prisades den alltid af både pappa och mamma som högst delikat, och Kristian deltog lifligt i priset af en kaka en gång han var hemma som fästman.

Densamma kaka, jag menar inte den vi då åto upp, förstås, utan maken, fördömde han i dag. Och det är mycket sällsynt, att någonting nu är prisvärdt.

Visserligen ingick det alls inte i mina fästmöplaner att bli någon som helst kokerska åt Kristian, men när man sitter så här på landet och har gård och ingen hushållerska, bara två jungfrur, så får man allt själf göra litet af hvart, både bakom och framför spisen, i synnerhet som köksans kulinariska kunskap, trots de vackra betygen, är mycket begränsad. Detta gör, att jag får göra mer än jag tänkte, och Kristian är ofta missnöjd.

Petigt noga är han nu också, och hans gom är visst det finaste han har. I regeln påstår han, att det som ska vara tjockt, här i huset är tunt och tvärt om, och än är det för mörkt, än för ljust.

Håhå, jaja! Dessa eviga anmärkningar irritera mig och komma alltid till mig som extra legymer under måltiderna, och de göra mig inte glad. Ibland saltar jag brödet med mina tårar, men det smakar inte heller bra, och så säger Kristian att jag inte tål att tala vid, att

jag blifvit så betydligt förändrad och alls icke till min fördel.

I nästa vecka börjar hans möten, jag tycker inte det blir tråkigt, att han reser.

* * *

4.

Jag hade gått och lagt mig litet på schäslongen inne i sängkammaren efter middagen. Jag kände mig trött och mådde inte bra. Som jag nu låg där tog mina små funderingar efter hand drömkostym, och jag somnade men hoppade hastigt in i nakna verkligheten vid Kristians ropande röst i dörren:

»Är du där, Kajsa?»

Visst var jag där, det såg han ju, men när man plötsligt väckes under en slummer, i synnerhet när man somnat till på dagen, vet man icke bums hvarken tid eller rum; åtminstone är det så med mig, och förskräckt for jag upp och frågade yrvaken:

»Har det händt något?»

»Kors, jag tror du sofver midt på ljusa vårsidan!» utropade Kristian förvånad.

»Nej, jag sof på schäslongen, ser du väl,» svarade jag, under det jag gnuggade mig i ögonen och kröp in i förhållandena, »men hvarför väckte du mig, säg, hvad står på?»

»Jag ville du skulle komma och hjälpa mig packa nu. Marie har borstat alla kläderna, och det vore skönt, att få det gjordt.»

»Mår du illa?» frågade jag ängsligt, jag tog nämligen det för gifvet, eftersom han icke packade själf.

»Om jag mår illa, hur kommer du på en sådan idé, jag tror du går i sömn, Kajsa!»

»Men hvarför packar du inte själf då?» frågade jag rent ut.

»Det har jag verkligen aldrig gjort,» sa' han, som om jag begärt han skulle gå åstad och göra ett under. »Mor packade alltid åt mig på den tiden jag var hemma, sedan har min passerska gjort det, men nu har jag ju en liten fru.»

Och den tycks du ha mycken an-

vändning för inom olika områden, sa' jag tyst för mig själf.

Högt sa' jag ingenting, det är förståndigast ibland, när det låter sig göra. Och så började jag veckla ihop paret byxor n:o 1.

Men inom mig tänkte jag på min egen lilla pappa, om han skulle bedt mamma packa åt sig. Det var visst det sista, som skulle fallit honom in, så öm och rädd som han alltid var om mamma! För resten var hans ordspråk: »En bra karl hjälper sig själf», och han handlade därefter.

Nu är det öfver i alla fall. Jag menar alltsammans är nedlagdt, och det känns i min rygg, att Kristian har en stor garderob. Ja, jag känner mig både trött och illamående och orkar inte skrifva längre. Riktigt bra var länge sedan jag kände mig. Gud allena vet, om jag någonsin blir människa mer, jag som nästan aldrig hade en sjuk dag, då jag var flicka.

* * *

5.

I dag kom husan och sa', att hon ville flytta till hösten. Det är verkligen trefligt! Just nu, när hon börjar förstå, hur jag vill ha det, och jag så mer än väl kunde behöfva en människa, som visste litet reda på sig, och inte en, som surrar omkring som en yr höna och hvarken vet höger eller vänster.

Jag blef mycket ledsen, och jag frågade henne, hvad hon hade för skäl, jag har minsann försökt att vara så god och foglig gent emot mina tjänare, som det stått i min makt, och hon har inte haft mindre lön hos oss än som ges på andra ställen, det vet jag då bestämdt.

Allt det där sa' jag henne rent ut, men då såg hon på mig med ett par ögon, så klara lyckliglysande, som om de sett in i himlen, och svarade:

»Ack frun, jag har ju aldrig klagat öfver någonting, och herrskapet är så ofantligt snälla, det kan då ingen säga annat, men se det är nu så, att jag ska gifta mig; Kalle är maskinist, och han har fått det så bra och vill inte vänta längre.»

Ja då så, när det var på det viset, förstod jag ju, att hon var för alltid förlorad för mig, men jag kunde inte låta bli att säga, hvad som var mitt hjärtas innersta mening, nämligen, att så bra, som hon hade det här, fick hon nog aldrig hädanefter, och att det var bara att kasta sig in i trassel och besvärligheter utaf tusende slag. Men då fick jag ånyo en blick af de där ögonen, och hon svarade:

»Å, frun! Hon kan aldrig tro sådan han är, han är som ingen annan!»

»Jaså!» sa' jag bara och lät henne gå, gärdet var uppgifvet.

Men sedan efteråt, har jag icke kunnat låta bli att tänka på hennes svar,

just ett sådant, som vi alla kvinnor äro så snara att ge under äktenskapets smörgåsbord:

»Som ingen annan.»

Vi tro alltjämt, att det är undantag, som kommit på vår lott. Gud vet, hvem som gaf oss denna öfvertro! Kanske var det med fin beräkning, som Han nedlade detta frö inom oss kvinnor och valde jordmånen kring Adams refben så synnerligen fruktsam för detsamma.

Ho vet, kanske mänskligheten annars gått under!

Ja, jag bara undrar jag, hur det många gånger skulle gått med den saken, om vår tro varit mindre stark och vår kärlek mindre blind.

* * *

6.

I dag dog vår bäste gris. Det var en riktig racegris af ädlaste sort, det har jag hört Kristian säga, han, som förstår sig på svin.

Hvad skulle väl jag stackare ta mig till i morse, när ladugårdskarlen kom opp och sa', att han var illa sjuk (jag menar grisen, naturligtvis). Om bara Kristian varit hemma så hade det gått an, då hade han själf fått bestämma allt.

Ingen telefon ha vi heller, så vi hastigt kunna sätta oss i förbindelse med vetenskap och konst!

»Det blir väl att hämta en djurläkare; här finns väl en veterinär någon-

stans, som förstår sig på't,» var det bästa råd jag kunde ge.

»Ja, i sta'n, frun, men det är två mil dit och två mil hem,» svarade han.

»Men en kan ju inte låta grisen dö, det är han alldeles för dyrbar till, någon får ögonblickligen fara efter veterinären och köra fort,» sa' jag afgörande.

Och någon for.

Visheten kommer vanligen långsamt promenerande efteråt, när det är för sent att få någon plats i praktiken, och nu efteråt, — det är så dags det! — minns jag ett gammalt ordspråk, som säger: »Medan gräset gror, dör kon».

Och så ungefär gick det här med, ty medan någon for, dog grisen. Och nu återstår ingenting annat än att laga, att han kommer i jorden.

Hade han slaktats genast i morse, så hade han kunnat komma i saltbaljan i stället, och det hade varit betydligt bättre, men hvem kunde också veta, att det var till döden lagdt, och tänk så retsamt det hade varit, om han hade lefvat, ifall vi hade slaktat honom! Ja, nu är det som det är, och grisen är död!

Jag har skrifvit till Kristian i dag

och talat om alltihop. Han blir både ond och ledsen, det känner jag i luften, och tror att felet är vårt, och att det aldrig händt, om han varit hemma, hvilket jag nu lämnar därhän.

Det vore väl emellertid, om Kristian snart kom hem, jag börjar nästan längta efter honom och vid sådana här katastrofer som i dag, är jag verkligen inte mig själf nog, det känner jag — utom det, att dylik orolig själsspänning inverkar mycket menligt på mitt nuvarande tillstånd.

Jag har skrifvit till mamma och bedt henne komma till mig, hvilket jag också tror, att hon gör, ty det ligger inte i hennes natur att säga nej till sina barns böner.

* * *

7.

»Alla goda ting äro tre», säger ordspråket, men det opponerar jag mig emot. Min erfarenhet är, att det goda kommer synnerligen enstaka, för så vidt det kommer alls, och att det vore mera öfverensstämmande med verkligheten, om ordspråket lydde: »Alla onda ting äro tre».

Alltse'n grisens sorgliga frånfälle har jag gått och undrat, hvad som nu skulle ske, ty det vet jag då, att en olycka aldrig kommer ensam.

Mamma är hos mig, och det är väl det; i morgon kommer Kristian, det är så dags det! Nu se'n allt är förbi. Gud må veta, att jag inte har någon skuld i

detta eländet, och Kristian får själf bära följderna af sina halsstarriga handlingar, men förfärligt är det, jag kan aldrig glömma det, och så den ekonomiskt stora förlusten till.

Men troligtvis är det en fingervisning af vår Herre, ett säkert förebud till min egen, snart förestående död, ty jag blir naturligtvis numro tre.

Ack, jag vet knappt, hur jag skall kunna beskrifva allt, tårarna börja genast rinna på papperet, och jag ryser för vårt eländiga lif.

Se'n jag var barn, har jag älskat hästar, jag tror jag red, innan jag kunde gå, satt på sadelknappen hos pappa.

Jag tycker hästarna äro våra ädlaste husdjur, och uppriktigt sagdt, finner jag hos dem lika mycket mänskligt, som jag finner djuriskt hos människorna, och det vill minsann icke säga så litet.

Kristian köpte ett par sådana vackra vagnshästar förra våren, då han tillträdde gården, det vill säga han köpte dem för pappas pengar naturligtvis. Den ena af dem hette Venus och giorde i sanning skäl för namnet. Hon var svettfux med gul man och svans, just min

älsklingsfärg, och stjärna i pannan och genialiska ögon och ett traf så att — — — för att nu icke tala om den medfödda elegansen i hvarenda liten rörelse. Jag hade fått löfte att rida henne, bara jag blef människa igen, men nu är det förbi.

Kristian var äfven mycket förtjust i henne, men hans förtjusning uttrycker sig stundom på ett synnerligen eget sätt, och här vid lag tog den lifvet af Venus, det kan aldrig förnekas, ty hon hade lefvat ett friskt lif i den dag, som i dag är, så vida inte Kristian kommit med sina påhitt. Som sagdt, han förälskade sig i hennes sköna former, och så beslöt han: »Sådana skola vi hafva många!» Och beslut och handling blefvo ett hos Kristian den gången, men understundom gäckas mänskliga förhoppningar.

Jag minns en utmärkt saga jag fick läsa som barn, den kommer för mig just nu —

Det var en gång en hund, som skulle promenera öfver en spång, och han hade ett stort, läckert ben i munnen. Vattnet var klart och stilla, och hunden med sin ägodel speglade sig i detsamma.

När han nu fick se den synen —

det är inte så lätt att känna sig själf — trodde han i hastigheten, att det var en annan hund och ett annat ben, hvadan han glupskt gapade efter det mot vattenytan, tappade så sin egen härlighet och gick miste om alltsamman.

Det är inte utan, att den lilla sagan har en viss — — hm — — —

Kristian har skrifvit i sina sista bref och undrat, om inte Venus snart hör af sig, han hade gjort upp att få se hennes skönhet fördubblad vid sin hemkomst.

I går hördes Venus af. Man skulle förstås inte oroa mig, hade mamma sagt, och veterinären blef efterskickad redan på natten, så fort man märkte, att något galet var på färde.

Och där ha de nu arbetat med det arma djuret hela förmiddagen förgäfves, plågat, marterat det, jag känner och vet alltsamman, och nu i eftermiddag ha de fått skjuta ned det präktiga, eleganta djuret, det är så man kan bli tokig, bara man tänker på det. Men jag håller på, att det är Kristians fel alltsamman, han kunde varit nöjd med *en* Venus och inte gapat efter mer, så hade detta aldrig händt. Nu är det ohjälpligt, som det är

i alla fall, och Venus ligger död, köttsligt såld till en slaktare för fyrtio kronor, vid fem års ålder — annat öde hade hon förtjänt, Kristian kunde åtminstone assurerat henne, när han gick och ställde till ett sådant spektakel, — det ska jag säga till honom så fort han kommer hem.

* * *

8.

»Mina lille barn, detta lifvet!» sa' moster Fiken, när det vände afvigsidorna till och skuggorna svepte in henne. I dag säger jag, som moster Fiken och mer till, och det är inte lönt försöka begripa lifvet. Klokast är den, som blundar och gapar, tiger, sväljer och smälter alltihop så godt han kan.

Kanske kommer det en dag fram på senhösten, i fall jag får lefva, då också jag kan göra det, men ännu är det mig icke möjligt.

Vädret var så lockande vackert i dag, det var söndag, och jag gick ut strax efter frukost, luften gör mig alltid så

godt. Jag gick en ny väg, som jag inte gått förut, den ledde in i skogen, och bäst jag gick, kom jag till en liten stuga med torftak.

Jag knuffade upp den lilla, låga dörren och fick böja min rygg bra för att slippa igenom. Det var ett rätt stort rum som jag kom in uti med tre små fönster, ett på hvar vägg, och på fjärde väggen var en stor, öppen spis. Midt på golfvet stod en vagga, och i den satt en mörk, groflemmad kvinna och smågungade med ett barn vid bröstet.

Rundt omkring i rummet, hvart jag tittade, stodo barn i alla storlekar och tittade tillbaka, nyfikna och halft förskrämda. Därinne var kväfvande hett, och luften skar tryckande af emot den friska, rena, jag inandats i skogen.

Jag gick fram och hälsade på kvinnan, tog en stol och satte mig ned bredvid henne och frågade:

»Hvad heter detta lilla stället, som ligger så vackert inne i skogen?»

»Å, det är inte mycket bevändt med det,» svarade hon kärft, »här är så fuktigt och sumpigt för jämt, det heter annars

Granudden, vi är torpare under herrgår'n, men är inte detta frun?»

»Jo, det är det, jag har aldrig varit åt dessa trakterna förr, jag tänkte därför jag skulle titta in litet och se, hur ni har det, eftersom jag ändå gick förbi, jag ser här är många små.»

»Ja, det var säkert det,» hon ruskade betänkligt på hufvudet, »här har varit år och barn nästan ett för allt, se'n vi gifte oss. Det går väl an bara de få vara friska, men denne lille är så fördärfvad i komsjoner.»

Jag förstod inte hvad hon menade, men jag reste mig upp och fixerade den lille i hennes knä, som, trots hettan därinne, nästan låg gömd i en stor schal.

»Hur gammal är han?» frågade jag.

»Halft år, det kommer sig nog af tänder, den tiden är nu inne, att han ska ha dem, men jag tror aldrig han går igenom,» det kom tårar i hennes ögon vid de sista orden. Och sannerligen, litet hvar kunde gråta vid att betrakta det lilla lifvet.

Han låg med hårdt knutna händer, de små fingrarna voro mörka, blågrå, det lilla hufvudet ryckte till då och då

konvulsiviskt, och andedräkten var kort och flämtande, åtföljd af ett krasande ljud i det lilla bröstet.

Ögonen voro halfslutna och variga, och ådrorna hårdt spända i hans lilla panna. Det låg ett af lidande förvridet uttryck öfver den lilla varelsen.

»Hvad gör ni vid honom?» frågade jag.

»Ja, hvad ska en väl göra,» sa' modern, »två före honom ha dött i så'na här komsjoner; den ene var bara tre veckor, när han dog. Tösen där,» hon pekade på en liten, som trefvade omkring och föreföll att vara en två år, »har haft det också. Hon vägde bara tre skålpund, då hon föddes, och var så ynklig en lång tid, men några rådde mig att bränna upp, kasta i spisen alla hennes kläder, det är ett gammalt knep, det förstås, och det gjorde vi till slut; se'n har hon varit så duktig och frisk för jämt, men se, en kan ju inte ha råd och förstöra kläderna så där, och denne är allt mera angripen nu, så det kanske inte stort gjorde. Han var så frisk ända till i dag för åtta da'r se'n, då begynte det på natten, och se'n har han ingen

riktig ro haft hvarken natt eller dag, stackars kräk. Men se jag själf har ända något konstigt, liksom komsjoner jag med, som sätter åt mig ryckvis den tid jag går med dem, så det ligger kanske liksom i blodet.»

Jag stod där så rådvill och visste så litet. Luften därinne, eländet, lidandet, allt steg mig åt hufvudet och gjorde mig nästan yr.

»Ett varmt bad kanske skulle lugna honom,» sa' jag, »och så kunde mor väl tvätta ur de små ögonen med litet ljumt vatten.»

Hon fick sig en kopp och en näsduk och började göra de små variga ögonen klara.

Jag såg mig om i rummet på de andra små.

»Hur många syskon är ni med alla?»

»Tio,» svarade äldsta syster.

»Ja, se detta var numro tolf,» inföll modern, »men som sagdt, två har gått bort.»

»Det är för många, mor!» utbrast jag, det var mig omöjligt att tiga.

»Ja, det har det varit för längese'n,» svarade hon lugnt och resigneradt, som

om denna barnöfversvämning varit ett förut bestämdt öde, hvilket det icke stod i mänsklig makt att kunna hejda.

»Nå men då — —» jag skulle till och säga något, jag vet precis hvad, men orden fastnade på tungan, så det blef ingenting utaf. Jag vet aldrig, om hon förstod mig eller ej, hon strök alltjämt de små ögonen med den våta näsdukssnibben, och så sa' hon: »Ja men, frun — —»

Vi lämnade det kapitlet, jag räckte henne handen, strök den lille varsamt på hans bleka kind, sa' att det vore lyckligast, om han snart fick dö, *menade* det också i mitt hjärta, nickade åt de många andra rundt omkring mig och gick.

Men utkommen i den friska luften igen, satte jag mig ned på en gammal, mossbelupen stubbe i skogen och grät. Och ännu i kväll sitter gråten i halsen, och jag tänker på den lille, på numro tolf, som gärna kunde ha sluppit lidandets lif, — på alla dessa små, som kastats in i världen och fostras upp under otillräcklig vård, dålig luft, mager kost och med slapp fysik i mödernearf,

och som sedan i sin mån skola tjäna, sträfva, slita för att lefva fram sitt lif! — —

Ja, jag säger som moster Fiken:

»Detta lifvet!!

* * *

9.

Det kan ju hända, att det har sina behag emellanåt att besitta en gård och vara landtbrukare. Hvad som är alldeles odisputabelt är, att det har sina obehag. Bara det, att man icke kan göra sig oberoende af vår Herres väder är ju outhärdligt, ty aldrig förekommer det, att Hans väder är till pass för herrar jordbrukare.

Ena veckan klagar Kristian öfver torkan, som förstör allting, så mycket som finns, bränns upp, inte den minsta utsikt till betesfoder o. s. v., och så kommer det regn, och när jag då säger:

»Nu är du väl belåten, Kristian!»

ser han ut som en ruinerad man och svarar:

»Belåten! Hvem fanken tror du är belåten, när rågen ligger och gror och ruttnar bort, och trädan rinner som en välling!»

Och verkligen är det högst sorgligt, det håller jag med honom om, när man sträfvar och arbetar i sitt anletes svett med denna jorden för att få skörd, och så först får gå och se, hur den i sin uppväxt står och torkar bort och inte kan få en droppe vatten att släcka sin törst med, och så när man ändtligen griper till lien för att bärga in det lilla, som blifvit, då öppnar sig alla himlens skyar, och regnet flödar ned, dag ut och dag in. Klarnar det upp någon liten stund är man strax färdig att hoppas och tror, att nu är regnet slut. Så gjorde det här i förmiddags, och folket gingo ut vid middagstiden och spridde isär säden och vände på den för att den skulle torka fortare. Och se'n den väl var vänd, mulnade det hastigt till, och nu står det som spön i backen igen, inte att tänka på att köra in ett strå.

Kristian går och ser ut som ett åsk-

moln, och jag undrar, hvad det ska bli för bröd af detta eländet, det blir troligen surbröd, och det af svartaste sort, hvilket inte lär bli lätt bakadt. Tacka vill jag pappa! Han gjorde snus han, aldrig jag hörde honom säga ett ondt ord om vädret. Han lät det regna, han lät solen skina efter behag, och han blef rik på sitt snus. Det är för resten hans pengar vi lefva af, på detta dog vi snart.

»Gör snus!» sa' jag till Kristian, när det regnade som värst i dag, jag visste inte, hvad jag skulle säga för att få honom litet ljusare i uppsynen, och sannerligen var det inte mitt allvar också.

»Du är tokig, Kajsa!» var hans enda svar, och så gick han ut.

Om jag kunde begripa, hvad han går efter! Hvilken klok människa går ut i ett sådant väder, och inte kan han behöfva gå och känna efter, om säden är våt, men jag vet, han går därute och ser på eländet, tar på't, vänder på't, riktigt frassar i vätan. Han kunde komma in och läsa högt för mig i stället, rulla ned gardinerna, försöka glömma bort det och vara litet treflig, ty regnet kom-

mer och går sin naturliga gång, antingen man ser på eller ej.

Och för resten, i alla sådana här väderfall bör man undergifva sig för Guds behag och vörda både hans torra och våta skickelse, det är det bästa man kan göra.

* * *

10.

Nu var det länge, se'n jag sist skref, men så har jag också haft annat att göra än att hålla i pennskaftet. Att jag lefver efter alla de plågor jag genomgått är ett fenomen, som jag själf knappt förstår, men jag känner i min rygg, att jag gör det. Han håller mig vaken och ger sig till känna vid minsta rörelse. Doktorn har varit här och känt på den, han tror det går öfver och säger, att det är något högst vanligt. Jag tror jag går under, och att det är något högst ovanligt.

Min son, det var ju gifvet, att min förstfödde skulle bli en son, heter Lorentz efter min far, och jag ser redan tydligt,

att han kommer bli lik mig. Han är verkligen mycket olik alla andra barn, ty jag tycker i allmänhet taget, att sådana där små ungar ha något bra litet tilltalande, ja, nästan något osmakligt öfver sig, men det har inte Lorentz alls, han kan sitta modell som kerub när som helst, det är något gudomligt öfver honom, som inte kan beskrifvas. Och han har redan något så intelligent i blicken, som röjer en mera sällsynt begåfning. Jag tror han får mina ögon precis, jag tycker jag känner igen dem. Kristian säger han är som tusen andra ungar, han saknar all finare uppfattning, min man, och det känns mycket bittert för en natur som min. I dag höll han formligen på att ta lifvet af Lorentz, och bråcket det hade han då gifvet skrikit sig till, om jag inte kommit in som jag gjorde. Lorentz hade ätit sin frukost och somnat i morse, som han brukar. Kristian satt därinne hos honom och hade lofvat mig att se till honom, medan jag gick ut ett ärende. När jag kom tillbaka, nådde redan ut till mig i tamburen ett förfärligt, sönderslitande skri. Jag rusade in i barnkammaren, på vägen dit for det blixt-

snabbt igenom mig: »Han har fallit ur korgen, brutit nacken och ryggen af sig, han dör,» men när jag kommer in, hvad möter mig för en syn!

Kristian sitter och läser i sin tidning och röker sin cigarr, lugnt som om han suttit på ett kafé och åhört en orkester, och i korgen ligger Lorentz med uppåtsträckta armar och gallskriker.

»Men, Kristian, har du mist både hjärta och vett!» ropade jag utom mig, »kan du höra ditt enda barn, din förstfödde skrika så och inte ta upp honom och trösta honom!»

Kristian lät tidningen falla och sa' i en afgörande, hård ton:

»Rör honom inte, låt honom skrika, tills han tröttnar, du sa' ju, han ätit sig mätt och godt ligger han, det går minsann ingen nöd på honom; du förstör gossen med att ända ifrån födseln vänja honom vid att skrika sig till allt hvad han vill, och du förstör dig själf med att tomsa och bära på gunstig herrn ständigt.»

Kristians hårdhjärtade tal gick in i mitt ena öra och ut igenom det andra, och mitt enda svar blef, att jag så fort

sig göra lät lyfte upp mitt arma, öfvergifna barn och slöt det hårdt intill mitt varma modershjärta.

Kristian sa' något i skägget, men jag hörde det lyckligtvis inte.

* * *

11.

Kristian har fått Svärdsorden. Jag stod bredvid, när det lilla paketet kom i eftermiddag, och han med en mycket belåten uppsyn bröt förseglingen, tog fram den lilla stjärnan och placerade den på sitt bröst, hvarefter han gick fram för trymån för att få ett totalintryck. Han såg på sig länge och högtidligt som om han betraktat en stjärnbeströdd himmel och inte ett dödligt, platt bröst med en liten brokig svärdsorden, och jag kunde inte afhålla mig från att dra på mun och säga:

»Nu är du allt glad, att du fått dig en liten dekoration att sätta på fracken;

det var en välkommen present till julkalasen.»

»Present,» upprepade han och gjorde helt om, »är du verkligen så naiv, Kajsa, att du tror jag fått den; jag ska dyrt betala den, och efter min död ska den återsändas, utan att du och mina efterlefvande få ett öre.»

Jag får erkänna, att jag blef häpen, något sådant hade verkligen aldrig fallit mig in, och förargad utbrast jag:

»Skicka i så fall genast tillbaka den först som sist, det är ju ett oförskämdt prejeri, jag kan väl aldrig tänka mig, att du ämnar behålla den på sådana villkor, ger ett öre för den strunten, när våra pengar väl behöfs till annat. Hvad kan den kosta, kanske hela tio kronor?»

»Ja, fem gånger det att börja med. Men det kan inte hjälpas, det brukas inte att sända åter sådana där hedersmärken; hvad tror du Kungl. Maj:t skulle säga om det?» Kristian småskrattade, han har ett särskildt skratt, riktigt gnägg, som han använder ibland för att reta mig.

»Han skulle förmodligen tycka, att det finns *en* klok man i Sverige,» svarade

jag, »men du lär inte bli den kloke, det ser jag på dig, du är allt så belåten att ha fått strunten. Hedersmärke, säger du. Hvad är det för heder i den? Kan du säga någon kapten, som inte fått den? Alla jag sett här vid regementet så ha de haft den där dingelidangen på sig, de må nu vara hurudana som helst. Tänk på din kamrat, kapten Suddenlund, som var på vårt bröllop! Han har den ju också. Ja, där ser du då tydligt, att den ingenting har med hedern att skaffa eller är bevis för någon som helst inre förtjänst. Nej, det är aldrig lönt, att ni herrar bråka och tala om kvinnans fåfänglighet, så länge ni själfva är sådana tokar och ge ut pengar för något så värdelöst. För den där strunten till exempel kunde ju jag få en hel sidenklädning, det vore verkligen bra mycket nyttigare.»

Jag sa' visst ändå mer, medan Kristian omsorgsfullt gömde ned den i sitt lilla fina etui och upprepade gånger interfolierade:

»Du är verkligen bra konstig, Kajsa, andra hustrur bruka glädja sig, när

deras män få någon liten utmärkelse o. s. v.»

Men för sådan glädje har jag sannerligen icke något utrymme, det erkänner jag ärligt, och jag hoppas innerligt, att våra barn eller åtminstone våra barnbarn ska ha vuxit ifrån sådant bjäfs, som saknar all betydelse, när den i tur och ordning faller på alla utan åtskillnad och ska dyrt betalas, det är ju ett riktigt oskick.

För staten blir det förstås en stor ekonomisk förlust, när stjärnfallens tid hör till forntiden; men de pengarna bör man väl kunna fiska upp på ett bättre och landet värdigare sätt, för så vidt de nödvändigt behöfvas, hvilket jag ju inte tviflar på.

För min del skulle jag vilja föreslå, att det till exempel hölles riksdag endast hvart tredje eller helst hvart fjärde år. Där vore genast en bra hög med penningar, ty de där riksdagarna gå minsann inte af för hackor, det är dyrbara nöjen. Ja, finge jag bara väcka några motioner, så skulle stjärnorna snart få höra sin dom och riksdagsgubbarna

min mening om deras årliga nödvändighet.

Dummare motioner tycker jag mig ha läst understundom i tidningarna.

* * *

12.

Om jag kunde begripa, hvarför Kristian ska ha ogift rättare!

Det är ett moraliskt fördärf för alla pigor, och det borde finnas en paragraf i lagboken, som bjöd allt hvad rättare heter, att snarast möjligt ingå äktenskap, och tills så skett erlägga dryg skatt. Det är den lämpligaste karbas jag vet för att nå ändamålet.

För öfrigt är vår rättare en rask, duglig karl, som Kristian är mycket belåten med, men det ligger i sakens natur, att när han ska in här i köket morgon, middag och kväll för att få sin lekamliga spis, så stannar det inte bara vid maten,

det är ju klart. Marie, som kom i stället för min första, som gifte sig, ser också mycket bra ut, ledsamt nog.

Hittills har jag verkligen alls ingenting märkt emellan dem, fast jag gjort mig ärenden ut i köket vid måltiderna, och ibland har jag för säkerhets skull lagat så, att Marie fått gå in till Lorentz just då, när rättaren varit inne, men nu förstår jag, att allt det där tjänar ingenting till, och att det är alldeles outförbart att lägga hinder för en ung mans väg till ena pigo, det har denna natt lärt mig.

Lorentz var dålig i natt, jag vet inte, hvad det kom sig, han som alltid brukar vara så frisk och sofva nästan hela natten, men jag tror det var magen och att alltsamman förskrifver sig från min egen olyckliga belägenhet. Jag har nämligen blifvit tvungen att vänja af honom, ty det råder inte längre något tvifvel om, att inte familjen står på tillväxt nu igen. Det är förfärligt bara att tänka på, att denna kretsgång nu tagit sin början, innan jag hunnit hämta andan från den förrra. Lorentz var som sagdt dålig i natt, vaknade vid elfvatiden just som jag väl somnat in och började gråta.

Jag gick och bar honom en stund fram och åter här i rummet och tänkte han skulle somna, men det gjorde han inte. Jag blef både trött och ängslig och visste inte hvad jag skulle göra, men gick till slut ut i köket för att väcka Marie och få litet ylle värmdt i spisugnen.

Jag sprang ut i en tämligen lätt kostym, för sina jungfrur bör man saklöst kunna visa sig i bara négligé. Men jag slapp att väcka Marie. När jag öppnade köksdörren, tyst i tofflor som jag gick, mötte mig en treflig tafla.

I den ena liggsoffan (mina jungfrur ha hvar sin träsoffa att ligga uti, ty jag tycker inte om, när folk ligger tillsammans), låg Hulda, köksan och sof. Ja, jag är öfvertygad om, att hon sof djupt, ty hon är ful, låghalt och fyrtiosju år gammal.

I den andra soffan satt rättarn med Marie i knät, och de tycktes ha mycket roligt, fast inte *precis* i det ögonblicket, jag öppnade dörren. Min kvinnlighet tvang mig att genast dra igen den, medan jag med nästan bruten röst ropade:

»Marie!»

Hon kom ögonblickligen in till mig, där jag stod i mörkret, och nu kände jag, att det var min plikt som husmoder att ställa några ord till henne; men upprörd som jag blifvit, fick jag inga fatt i, utan sade mitt ärende först. Därefter började jag med darrande stämma:

»Hvad skall detta egentligen föreställa, Marie?»

Hon teg. Jag fortsatte:

»Det var för mig en smärtsam öfverraskning att se mig omgifven af tjänare, på hvilka jag inte kan lita. En dygdig, sedesam jungfru lägger sig i sin säng, när aftonen kommer, och reglar sin dörr; det *finns* regel till köksdörren, hvarför var den inte för?»

Intet svar.

»Är du förlofvad redan med rättarn kanske?»

»Nä-äj!»

»Tag dig till vara, Marie, kom ihåg, att du bara är nitton år, och låt mig slippa hädanefter se slarf och lättsinne inom mina köksdörrar! Laga nu du får värmt det där och kom in med det så fort du kan.»

Marie gled ut genom köksdörren

hastigt, och jag gick in i sängkammaren.

Frös gjorde jag, darrade i hela kroppen, riktiga nervskakningar, och för att få någon att beklaga mig för, väckte jag Kristian, som har en enastående talang att kunna sofva, hvad som än passerar rundt omkring.

Men det skulle jag inte ha gjort.

Kristians sedlighetsbegrepp är redan i vaket tillstånd mycket tänjbart, och nu i sömnigt var det af noll och intet värde.

»Så'nt får du vänja dig vid, lilla Kajsa,» sa' han, »det är något mycket vanligt, må du tro; var glad så länge du träffar på dem sittande.» Och så vände han på sig, och minuten därefter voro snarkningarna i full gång, som om alls ingenting hade passerat. Marie kom in med litet varmt, som jag rullade omkring Lorentz, och en stund därefter somnade han Gudskelof. Men för mig själf var ingen sömn möjlig, tankarna kommo och gingo, och i nattens mörker föreföll det mig så omöjligt att rätt kunna sköta min ansvarsfulla plats som både mor, maka och husmoder. Och det kändes bittert, att så litet af det man tror på är sant.

Denna Marie tyckte jag verkligen bra om, och jag kände mig lugn, när jag lämnade Lorentz i hennes händer, då jag någon gång var borta. Nu är det förbi!

Men för sedlighetens upprätthållande är det Kristians ovillkorliga skyldighet att ha gift rättare, och gifter denne sig icke nu till hösten, så skall han flytta, så sant som jag heter Kajsa.

* * *

13.

I dag har jag sytt hela dagen, och det tycker just inte ryggen om. Nu i kväll känner jag det, och dessutom att hela dagsarbetet varit fruktlöst, det vill säga någon frukt har det kanske haft, men den var i så fall bra sur.

Lorentz växer för hvar dag, är så stor, fet, rar och präktig nu, men han börjar bli för stor för babykläder, han får lof att lägga sig till med byxor snart. Jag har tänkt på det i ett par veckor, och i morse beslöt jag mig för att sy ett par, jag hade köpt mig litet passande tyg, sist jag var inne i staden.

Till min ursäkt får jag säga, att jag

aldrig sytt några byxor förr, men i min fantasi föreföll det mig mycket enkelt, och jag tviflade inte på min förmåga ett ögonblick. Någon som helst modell hade jag heller inte. Jag fixerade Kristians en stund, men de kunde inte bli till någon efterrättelse, det insåg jag strax. Jag funderade äfven på mina egna, men de lämpade sig om möjligt ännu mindre.

Jag satte så djärft saxen i tyget och klippte till, medan jag tänkte på Lorentz' små runda former och visste tydligt, hur de skulle se ut (jag menar byxorna). Men det blef verkligen ett mycket mer svårlöst problem än jag hade anat, och jag förstår inte nu i kväll att jag, som mamma alltid tyckte var så händig med att sy till mina dockor, inte kunde sy ett par små byxor. Men mina dockor voro alltid fruntimmer, dumt nog, däri låg felet, ty att sy kjolar är då inte det minsta inveckladt, det kan ju hvem som helst göra.

Emellertid, jag borde gråta, men jag kan inte annat än skratta! När det led fram mot aftonen, och jag sytt och tagit upp och sytt omigen hela

dagen och skulle till att profva plagget på Lorentz, jag säger »plagget», ty det liknade bra litet ett par byxor, det blef något alldeles särskildt i klädesväg, som jag aldrig förr vet mig ha sett. Ja, när jag nu profvade det, jag menar *försökte* profva det, ty Lorentz kom aldrig i plagget, det gick inte, och hade det gått, så kan jag med all säkerhet säga, att han aldrig kommit ur det, hvilket ju hade varit något rent af förfärligt, som kunde haft för hela hans framtid ödesdigra följder, så insåg jag, att de som byxor betraktade voro alldeles odugliga.

Men för att slippa se plagget och förarga mig öfver det, gaf jag Marie tjugufem öre och bad henne gå ned till sjön och dränka det nu i skymningen, när ingen såg det, lägga bra med sten uti, så jag kunde vara säker om, att det aldrig flöt upp. Hon är nu tillbakakommen från sin förrättning, och hon försäkrar mig, att det gått till botten ordentligt, och det känns riktigt lugnt, fast det svider i mig med det förstörda tyget.

I morgon skall jag göra ett nytt försök nu medan jag har i friskt minne alla svårigheter och vet hvari felet bestod.

* * *

14.

I går var det rekrytering inne i staden. Kristian var naturligtvis med om den, och sedan var middag hos öfversten, som han också var med på.

Han kom inte hem förr än klockan var tio minuter öfver två, och mindre kunde han ha druckit, det förstod jag, fast jag sof. Det vill säga jag låtsade sofva och sa' inte ett ord till honom, men följde hans rörelser noggrant och gjorde mina skarpa iakttagelser, när han vände ryggen till. Det är oskickligt att komma hem så sent, hålla på och söla och dricka timme ut och timme in, och det hos öfversten till på köpet.

I dag ha vi talats vid om gårdagen och gårnatten. Jag har sagt min mening rent ut, och Kristian har stillatigande hört på. Han är mycket spak, mjuk som ett vax så här dagen efter, och han har bedt mig om förlåtelse och lofvat, att det aldrig skall hända mer.

Det är nu det vi få se!

»Men hvad gjorde ni hela tiden, kan du säga mig det, ty du for ju aldrig från sta'n förr än efter tolf?» frågade jag.

»Vi spela kort, förstås.»

»Om hvad?» frågade jag misstänksamt.

»Om pengar. Hvad annars?» sa' han trankilt, som om det varit det naturligaste i världen.

»Förlorade du något, hvasa?»

»Ja-a.»

»Hur mycket?»

»En tia.»

»Jo, det är trefligt, så'nt! I mitt hem, där gudsfruktan, sedlighet och ordning logerade, där spelades visserligen kort understundom, och jag spelade gärna med, ty det roar mig, men aldrig kom det pengar med i spelet inte. Spelet

själft intresserade oss, hvarför kan ni inte göra så med?»

»Kära Kajsa!» sa' han ganska vänligt, men ändå inte utan sin spets. »Du anmärker på så mycket, som du verkligen inte förstår. Tror du en kapten kommenderar några spelregler, när han sitter och spelar mot sin major? Nej, man fogar sig efter. För resten har jag aldrig hört, att man spelar utan pengar, hvad skulle det bli å?»

»Det skulle bli ett hyggligt och anständigt spel, men de egenskaperna äro för de flesta herrar främmande, det är just olyckan det, och jag säger som den gamla lifserfarna gumman jag en gång hörde yttra: 'Nu sedan jag lärt känna herrarna, tycker jag mycket bättre om hundarna'.»

»Gör du verkligen det, Kajsa lilla?» frågade han i en ton, som var både skämtsam och anstötlig tillika, så jag föredrog att gå in till Lorentz i stället för att svara. Han kryper nu som bäst, och inom kort kommer han att gå. Det svider i mitt modershjärta när jag tänker på, att han blir herre han med, om han får lefva, och att det är jag som skall

uppfostra honom till det. Redan skönjer jag små drag hos honom, som äro kvinnan främmande, och en liten seg vilja, som vill just det, som inte jag vill.

Gud vet, hur det skall gå!

* * *

15.

I fjor hade jag en förfärlig otur med mina ankor. Kristian tycker så mycket om ankstek, och det är för den skull jag har dem, men förlidet år blef det inte en enda ankunge ledsamt nog, fast tre stycken ankor lågo, hvar och en på nio ägg. Köksan påstod, att det var ankbondens fel alltihop, och det är jag också öfvertygad om, ty ankorna gjorde då samvetsgrant sin plikt från början till slut.

Därför åto vi upp ankbonden i julas, och så köpte jag prima rasägg från tillförlitligt håll nu i vår. I går kläckte en af ankorna, och resultatet blef nio de

sötaste små ungar, inte ett ägg slog fel. I dag gick jag bort till ankvåningen i hönshuset för att betrakta dem. Solen sken så varmt, och jag tog köksan med mig och en stor bleckbunke, fylld med klaraste vatten.

»Låt dem nu äta först,» befallde jag och åsåg, hur de begärligt samlade in i sina stora näbb lite ägg.

»Nu ska de äfven få dricka,» sa' jag därefter. »Vatten är ankornas element, det vet jag, plocka dem nu i bunken allihop, Hulda, ska du få se, att de redan äro simkunniga.»

Hon tvekade litet.

»Är det värdt, frun, jag tror de är för små än.»

Men jag hyste inga betänkligheter för min del, jag svarade tvärsäkert:

»Det är deras lif och hälsa att komma i vatten, det stärker dem och gör dem inte så ömtåliga, har jag hört många säga, och för resten, tänk på änderna, du! De gå med sina nästan direkt ur ägget och i öppna sjön. Kom nu mina små!»

Jag tog tag i ett af de sprattlande lifven och släppte i vattnet, och Hulda

lät de andra komma efter. De simmade allihop, och både ankmamma och vi tittade belåtna på.

»Nu ska ni soltorka,» sa' jag om en stund, och så plockade vi upp dem. Jag bad Hulda se efter dem och gick in, jag hade inte tid att stå därute längre.

Men om en stund kom Hulda inhaltande, blek och med orolig uppsyn.

»Frun, för all del kom ut! Ankungarna ger sig upp allihop, se det var nog, som jag sa', vi skulle aldrig släppt dem i det kalla vattnet, det var deras eviga fördärf!»

Jag gick genast med henne. Framkommen möttes jag af en sorglig syn. De små lågo sprattlande på rygg, vredo och krängde med halsarna, som om de haft kramp, hvilket de förmodligen också hade. Två af dem voro redan döda, och ankmamman tittade snedt på mig och såg förtviflad ut. Min egen uppsyn var heller inte så ljus, och stum och villrådig blef jag stående inför dödskampen.

»Hvad ska vi ta oss till frun?» frågade Hulda. »Tänk, så fina de små kräken voro i morse allihop och nu så våta och smutsiga och eländiga och usla.»

»Ja, hvad!»

»Vi kanske kunde ta in dem i köket, lägga dem i yllet intill spisen och få dem bra varma, det är det enda jag vet,» föreslog Hulda.

»Gör det då genast!» sa' jag, och hon plockade de sju återstående svaga lifven i sitt förkläde och gick in med.

Nu är det kväll, jag har gått och sett på patienterna fram och åter hela dagen, och för hvar gång jag kommit, har det alltid varit någon, som uppgifvit sin anda. Nu återstår det bara en, och den är nedburen till modern och ser ut, som han tänkte lefva, men hvad är en mot nio! Och jag blir gråtfärdig, när jag tänker på, hvad vi *kunde* ha haft *om* — ja, jag säger *om*, ty jag tror, att vattenkuranstalten inte var den rätta metoden för att stärka deras lifskrafter, och blir det nu ankungar för de två andra, så ska jag låta Hulda sköta dem på egen hand, så jag själf slipper känna någon skuld. Det är förunderligt i alla fall, hvad det kan gå otroligt fort för somliga att komma ur lifvet!

* * *

16.

»Detta antes mig», sa' Reuter, när han blef utsparkad!

Ja, det är inget tvifvel om den saken längre; några veckor redan har jag skarpt misstänkt den, men nu ser jag det tydligt, när jag ser henne framifrån.

Jag talar naturligtvis om Marie, mitt i mina ögon så raska och goda jungfruämne, som kom i min tjänst vid aderton års ålder, direkt från modershemmet i oskyldigt tillstånd.

Jag har talat länge vid henne i dag, och det har varit mycket pinsamt. I början nekade hon envist, men sedan brast hon i gråt, grät en riktig syndaflod i sitt förkläde och bekände sin skam.

Jag frågade henne, hvarför hon så litet rättat sig efter alla mina varningar och förmaningar och framhöll hurusom hennes jungfrutid nu var förbi, och hur hon för all framtid skulle tungt känna följderna af detta felsteg.

»Ja, frun, jag ville det aldrig,» sa' hon rörande naivt mellan snyftningarna, »men se han gaf sig icke med mindre.»

Det gjorde mig ondt om det stackars barnet, jag kunde just tro, att han hade sina dryga nio tiondelar i denna tillställning, och det bör han allvarligt få veta.

»Jag ska tala med min man om allt detta här,» sa' jag till slut, »så få vi se, hur vi kan ställa det för dig. Jag tycker det rättaste vore, om ni lät viga er ju förr dess hellre. Du får emellertid höra dig för, hvar du kan, efter någon, som kan ta platsen här. Det blir nog inte så lätt, de bästa äro naturligtvis redan stadda; det hade varit din skyldighet att genast underrätta mig så fort du märkte, att du inte kunde behålla din plats.»

Hon torkade sitt förgråtna ansikte, och jag lät henne gå.

Sedan gick jag in till Kristian, och

till honom har jag sagt min mening rent ut, sagt att det är rättar'ns *ovillkorliga skyldighet* att viga sig med henne på lifstid, ty gifta äro de ju redan enligt mitt begrepp, och har man sagt a, så får man säga b och hela alfabetet ut.

Kristian säger, att det står inte i hans makt, och inte finns det någon paragraf i lagboken, som han kan stödja sig på för att tvinga sin rättare till ett sådant steg, om han ej frivilligt tar det.

Något tjockare än vår lagbok har jag aldrig tänkt mig och trots dess odisputabla mångsidighet, äger den föga eller intet rum för verklig rätt och sanning.

Emellertid har Kristian talat vid karlen nu i afton, när arbetet var slut. Jag skulle gärna velat åhöra den konversationen från början till slut, den skulle för mig ha haft ett kulturhistoriskt värde; men det gick naturligtvis inte för sig, utan jag har fått nöja mig med Kristians bristfälliga citat, och det kan göra mig gråhårig.

Har man hört på maken! Han ämnar visst inte gifta sig med henne, sade, att han gifvit en annan äktenskapslöfte, som han hade två barn med; han talade

om det alltsamman helt fräckt utan att vara en smul generad, men han fick väl ge henne något litet understöd, om ungen blef vid lif, slutade han, och så lät Kristian honom gå!!

Sådana borde inte enligt min åsikt få gå lösa!

Det är hårresande bara att tänka på det samvetslösa sätt, hvarpå tusentals barn skaffas till världen af sina herrar fäder, som för stundens njutning glömma allt och förgifta samhället!

* * *

17.

Några grannar ha vi egentligen icke här ute på landsbygden. Kristian har sitt umgänge mest i staden, och själf har jag hvarken tid eller lust till umgängeslif.

Vi ha ju prästerna, det förstås, men de äro nu inget vidare, snarare något trängre.

Senast i går var komministern här, årets sedvanliga husförhör gick nämligen då af stapeln här nere i statstugan. Jag skickade ned mina tjänare, mera för ordningens skull än för deras andliga väl, ty jag tror inte, att husförhören lämna några synnerligen goda frukter efter sig, och mänskligt att döma är den

tid ej så aflägsen, då de komma att självdö. Hvad nu gårdagen angår, så kan jag konstatera, att den för mig inte efterlämnade några frukter alls, det är då visserligen sant!

Komministern kom upp till oss efteråt och superade och pratade bort en stund. Han var pionröd i ansiktet och såg trött ut, men påstod, att han funnit de närvarandes kunskap ganska tillfredsställande. För min del tror jag, det var förspilld kraft, och att han bättre kunde användt sin tid, men kanske var det månens fel alltihop, ty han är saker till mycket ondt, när han lyser fram så där frestande klart mellan träden, som han gjorde i går kväll, och kanske om det varit nedan, att aldrig det passerat, som nu hände på kvällkvisten, sedan folket blifvit förhördt i sin kristendomskunskap.

De gingo nämligen ned, om inte alla, så tillräckligt många, i vår trädgård och tog så mycket frukt som fanns, rubb och stubb, hvilket inte vill säga litet.

Jag har gått rundt mina plundrade träd i dag och med harm i hjärtat betraktat förödelsens styggelse, sönderbrutna grenar, nedrifna löf, förtrampadt och för-

stördt allting! Det var verkligen så rikt och vackert i år, i synnerhet alla våra nya, små dvärgträd, som vi själfva planterat och gladt oss åt att få skörda.

Jag hade räknat ut, att vi skulle ha frukt för hela vintern och många härliga äpplekakor, men man ska aldrig göra några beräkningar.

Nästa år tror jag inte jag upplåter vår statstuga till husförhör, det får försiggå på något annat ställe, vid gränsen af någon annans lustgård, så frukten blir lika fördelad här i församlingen.

Rättvisa bör det vara i allt.

* * *

18.

Att byta tjänstfolk är inte roligt, i synnerhet när man ingenting vinner på bytet.

Marie flyttade med stor gråt för några veckor sedan hem till sina föräldrar, stackars barn! Och två nya gjorde sitt inträde här. Det går inte med mindre nu, en barnjungfru blir absolut nödvändig efter detta.

Emma, husjungfrun, tycks vara snar till vrede och dessutom till verklig lifsfara för mitt glas och porslin, som är både dyrbart och vackert och har förtjänt ett annat öde än att i hastiga vändningar gå öfver bord och sönderkrossas.

I går startade en tillbringare på det

viset, och när jag allvarsamt förehöll henne det, svarade hon i en ton, som om det varit hon, som lidit men:

»Jag kunde sannerligen inte rå för'et, ända som jag tog en, slant han ur hand.»

»Kanske det således var mitt fel,» sa' jag skarpt och stängde dörren.

En sak, som heller inte tilltalar mig, är, att båda dessa mina tjänare äro »guds barn» och »blåbandister» och ha ständigt sin lust till möten af alla slag.

För sådana individer finns det ett bön- och kaffehus här i församlingen, och dit trå de med både sin kropp och sin själ. De ha redan ett par gånger begärt att få gå, och, släpphändt som jag är ibland, har jag sagt ja, men det kan inte i längden få fortfara, det ämnar jag ordentligt säga ifrån, ty mina tjänare ha annat att göra, och det är ju för detta görande, som jag lejt dem och dyrt lönar dem.

Och inte tror jag, att de där tillställningarna sent på lördagskväll med kaffe, sång, föredrag, strängaspel och långa, krokiga vägar hem genom skog och annat mörkt nattetid, är så särdeles befordrande eller stärkande för deras gudsfruktan.

Åtminstone hvad Emma beträffar, tycker jag, att hennes sinnelag inte riktigt liknar det sant kristliga. Men det skulle ju kunna hända, man bör aldrig förhasta sig i sina domslut, att somliga af denna fårahjord endast och allenast gå dit, drifna af hunger och törst efter rättfärdigheten utan någon tanke på kaffet eller de ting, som i världen äro och med sina hjärtan brinnande i sig af kärlek till det, som ofvantill är.

Sådana »guds barn» skänker jag obetingadt hela min vördnad; men alla getterna, för att nu icke tala om getabockarna, som säkerligen utgöra en ganska stor hop för sig, dem aktar jag föga och skulle hellre vilja ha i bås, när kvällen kommer.

Ja, ett svårt kapitel att lösa är tjänstekapitlet, det inser jag djupare för hvar dag, som skrider fram, och denna hösten börjar aldrig för roligt, så jag gör mig inga förhoppningar för vintern.

* * *

19.

Det är nyårsafton i kväll, årets sista dag. Jag har suttit med mina båda barn framför brasan i eftermiddag. Lorentz på en pall vid mina fötter och lillan i knä't, och medan elden girigt flammade tag om veden, förtärde den, tills den föll sönder i glöd, och glöden så småningom blefvo mörka och upphörde att värma, tänkte jag på mitt lif som glider fram, på allt det som förbränns och blifver lågornas rof, på glödande kol — på falnad aska. —

Lillan låg så stilla, så mjuk, varm och förnöjd vid mitt bröst, och Lorentz såg på elden han med, såg som jag plägade se, när jag var barn.

Och i toppen af vår julgran brann ett vaxljus stilla, tum för tum, tills det intet mera var kvar, då slocknade det sakta.

Jag tänkte på mitt gamla barndomshem, på år som gått, på år som skulle komma, och jag sträckte ut min hand mot Kristian, som satt ett stycke ifrån mig och rökte.

Han gaf mig sin tillbaka, jag längtade efter ett fast grepp, och så sa' jag:

»Tänk, att detta året nu strax är förbi!»

»Ja, tänk det,» svarade han, »och i morgon är det att börja om på nytt igen, friskt mod, lilla Kajsa!»

Han sa' det alltsamman så vänligt, men i en ton så ytligt lätt, så fjärran från min egen sinnesstämning, att jag drog min hand ur hans och lade på Lorentz' lilla, lockiga hufvud i stället och tänkte vidare tyst, medan glöden föllo sönder.

* * *

20.

I dag har jag varit inne i staden. Det var nu länge sedan jag sist var där, och sedan jag uträttat mina ärenden, som icke voro få, gick jag, som jag alltid plägar göra, när jag är i staden, till gamla tant Caroline. Hon är faster till min mor och bor ensam sedan många, långa år, vid en liten bakgata, en brant, krokig trappa upp. Hon har två rum, ett med utsikt åt gatan, det andra med utsikt åt en gård, ett stort rödt plank, ett kastanjeträd samt några höns, som söka fynd i en sophög, när solen skiner, och några trasigt klädda, smutsiga barn, som »hoppa hage» alltemellanåt.

Tant Caroline är nu åttiofem år fyllda, och jag förstår ej, hvarför hon inte kan få dö. Fattig är hon, och ett glädjetomt lif har hon lefvat i alla sina dar. Hon hör till dessa stackars människor, som födas till att lefva utan sol, och lifvets hårda, skarpa afvigkanter ha gjort henne bitter och inbunden. Vid tjuguett års ålder blef hon förlofvad med en adjunkt, det var hennes lifs sommarsaga, men den blef kort. Hennes far gjorde konkurs, och då fick hon ringen tillbaka, och han förlofvade sig kort därefter med en annan och gjorde ett förmånligare parti.

Från den dagen var glädjen bannlyst i stackars tant Carolines hjärta, det har jag hört mamma berätta.

Sedan kom hon bort till en farbror och var under många år i hans hus och hjälpte till med allting, i synnerhet sömnad, som hon var mycket skicklig i. Det kändes nog mer än hårdt mången gång att nöta bort sin ungdom i ett sträfsamt lif, litet undanpetad i en vrå, medan kusinerna, två unga, vackra flickor, ständigt voro med ute och roade sig i fina toaletter, som tant Caroline fick sitta

och sy på ibland till långt in på nätterna. Sådant gör inte sinnet mjukt.

Hon talade så mycket med mig i dag om forna tider, allt gammalt minnes hon så skarpt, men det nya glider bums ur hennes minne utan att finna något fäste.

Det skär mig i hjärtat att höra henne tala. Hon har gömt och icke glömt hugg efter hugg, som lifvet tillfogat henne, och det kommer något hvasst i hennes gamla, insjunkna, nästan färglösa ögon, då hon bekräftande nickar till efter någon förödmjukande episod, som hon skildrat, och suckar tungt.

Sjuklig har hon också varit i alla sina da'r, men tegat och lidit, nästan satt en ära i att vara martyr.

»Ser du,» sa' hon i dag, »jag var sjuttio år, innan jag någonsin hvilat mig litet efter någon middag.»

»Men hvarför,» frågade jag förvånad, »om tant kände sig trött, hvarför hvilade tant sig ej?»

»Trött, kära barn! Visst var jag dödstrött mången gång och satt med brinnande hufvudvärk, men hvem tror du tänkte på mig, hvem frågade efter,

hvad jag kände. Du vet ju, att jag kom till min gifta kusin sedan, och där räckte arbetet till för mig, silkebroderier och onödigt bjäfs — ja, du må tro, jag har varit med om åtskilligt. Gud ske lof, att det ligger bakom, men jag vill försöka glömma det alltsamman, jag ska be vår Herre.»

Men jag känner henne jag, den bönen är fåfäng, hon glömmer det aldrig.

Jag kan inte förstå, hvem hon lefver för, eller hvad hon lefver för.

Det är mig en oförklarlig gåta, hvarför somliga, som ha fullt upp att lefva för, ryckas bort ur lifvet midt i sin bästa kraft och lämna oersättliga tomrum, medan andra få gå, år ut och år in och vänta och längta, att döden ska komma och befria dem från ett fattigt, hårdt, bittert, intresselöst, tomt lif.

Jag tycker Gud gärna kunde låta tant Carolines trötta hjärta få ro!

* * *

21.

Barnen ha fått kikhosta båda två. I tre veckor redan ha de hållit på att kikna, blekna, blåna, dö, och erfarna mammor påstå, att det kommer att räcka minst tre veckor till.

Det är förfärligt bara att tänka på, se'n då se och höra. Om jag kunde begripa, hvar de fått eländet ifrån! Lorentz har det värst, här om dagen trodde jag, att han dog, så svårt hostanfall hade han, tappade alldeles andan och fick ett dödligt uttryck, som på mig gjorde ett förfärligt intryck. Jag kramade honom till mitt i ångest klappande modershjärta och tog farväl af honom, medan mina

tårar runno varma ned på hans bleka kinder. Men om några minuter återvände lifvet till min outsägliga fröjd, de små ögonlocken öppnades, och jag fick se in i de kära, små blå, som jag trott varit för alltid tillslutna, och några timmar därefter sprang han och red på sin käpphäst, pratade och skrattade och var som ett lefvande lif, Gud ske lof!

Det går väl an om dagen i alla fall, men nätterna äro svårast. När Lorentz vaknar och börjar hosta, väcker han lillan, och då kommer hon i både gråt och hosta på en gång; det är en konsert i nattens mörker, som man inte applåderar till, det vill jag lofva.

Jag blir rent förtviflad ibland, och någon sömn för egen del är inte att tänka på. Jag tror nog det vore klokast att flytta i sär barnen, jag menar låta Lorentz ligga hos barnjungfrun, men jag kan inte besluta mig för att skiljas från min gosse, det blefve mig outhärdligt, när jag inte kan lita på henne. Kanske vaknar hon aldrig, när han gråter, och tröstar honom, eller rent af inte finns i sin säng, utan sitter i bönhuset, hvad vet jag? Och *om* hon finns, kanske hon tar gossen till sig

i sin egen säng, det voro just höjden! Ja, jag känner, att följden af en sådan utflyttning blef bara den, att jag själf kom att gå som spolen i en väf mellan sängkammaren och barnkammaren nattetid, och det blef ingen ro för mig.

Kristian tycker jag är dum och pjåskig, som inte lämnar gossen ifrån mig; han vaknar ibland nu, när det hostas som värst, och då blir han förargad öfver, att han blir störd, grälar både på barnen och mig och vill, att »bägge ungarna ska ut i barnkammarn och hosta bäst tusan de vill».

Jag har föreslagit honom själf att arrangera sig en egen sofkammare på nordöstra gafveln, alldeles i motsatt väderstreck af oss, och sofva hur länge och ostördt han vill, det vore det allra förståndigaste och bästa, som gärna kunde företagas, men det säger han envist nej till. När Kristian inte vill, så vill han inte, och då bli alla mina förnuftiga argument utan verkan, det är precis som att slå vatten på en gås.

* * *

22.

Släktingar är ett slag af människosläktet, som inte alltid bereder oss fröjd och fromma, det är något, som jag funnit många gånger fast på vederbörligt afstånd — på senare tider, sedan jag ingick i ståndet, har jag fått skärskåda det på närmare håll.

Kristian har två bröder, den ene af dem är en ärans man, en ryttmästare, förmånligt gift liksom Kristian och oss endast till glädje, när vi någon sällsynt gång träffas. Men den andre, det var på honom mina tankar föllo i kväll, ty han besitter en synnerlig förmåga att göra sig påmind här i huset, han är — ja,

hvad ska jag säga, att han är. Jag tror, jag kommer sanningen närmast, om jag säger, att han är — ingenting, och därmed har jag ju också ingenting sagt, eftersom han är min svåger.

Han har varit här nu i en veckas tid, han reser mycket gärna, finner behag att se sig om i världen, reser alltid på första eller andra klass, klär sig elegant efter allra sista mod och röker prima cigarrer, med ett ord, för ett högst dyrbart, förfinadt lif, som brukas bland riktigt fint folk, som har sin bekväma tillvaro på andras bekostnad. Bra ser han ut, det vet han också, och som han nyss fyllt sina trettio år, är han enligt mänskligt, allmänt begrepp en man i sina bästa år. Skarpt i flicktycke är han, till råga på olyckan, och när han dansar polka med det täcka könet vid elektriskt ljus, åstadkommer han mycket ondt, det vet jag från tillförlitligt håll. För mig, som känner honom i »durchschnitt», har det sig svårt att finna rätt på, hvar hans tjuskraft är belägen, men flickor ha nu också underliga hjärtan understundom, och särskildt såpbubblor känna de sig dragna till.

En gång har svåger Viktor varit ringförlofvad, det vet jag då, men se'n tillkommer alla gånger utan ring, som jag inte vet, och gift har han säkerligen varit till mer än husbehof, fast jag inte gjort mig bekant eller räknat släkt, hvarken med hans hustrur eller barn, men det troligaste är, att vi hjälpa till att underhålla dem.

Viktor kommer aldrig hit af någon annan orsak än att för tillfället få utredt de yttersta trådarna i denna genomorediga härfva, som kallas hans ekonomi.

Denna gång kom han hitåkande på bicykle. Själf har jag länge önskat få en sådan, men inte ansett oss ha råd nedlägga så stort kapital blott för nöjes skull, men Viktor har råd till allting, där är ingen fråga om försakelse.

Som sagdt, han kom hit utan ett ord skrifvet om sin ankomst, satte bicyklen vid verandan och kom in i elegant sportdräkt, glad, obesvärad och charmant som alltid, bad om ursäkt för sin kostym, men tröstade oss, att hans koffert var på väg efter, ett säkert bevis på, att hans hädanfärd härifrån hör framtiden till.

Vi hade just stor byk, och tjänstfolket fullt upp att göra, och jag själf min dryga del, så han kom mer än vanligt olägligt den gången.

Mot mig är han särskildt obehagligt uppmärksam, kysser mig på hand, kallar mig »lilla förtjusande svägerska» och har mun full med dumheter, allt af politiska skäl förstås, ty han tror, att jag har nyckeln i min ficka till Kristians kassaskåp, något hvari han storligen tar fel, ty i affärer äro vi ännu inte på långt när *ett*, och det kan hända, hur osannolikt det än må låta, att kassaskåpet, hvilket har mig att tacka för sitt hufvudsakligaste innehåll, likväl stundom går i baklås för mig, medan dess dörr ställes på vid gafvel för ganska tvifvelaktiga ändamål.

De första dagarna af sina besök så här, säger Viktor ingenting af det, som fört honom till oss; då pratar han om allt möjligt annat, berättar lustiga historier och smutsiga med, när jag går ifrån dem, det hör jag så väl på Kristians skratt, om jag är i ett angränsande rum. Sedan, så där »en passant», som man flyktigt vidrör en bagatell, ber han få

tala några ord vid Kristian; så gjorde han i dag med, när vi ätit middag och sinnesstämningen var ganska munter. De blefvo rätt länge inne i Kristians rum för stängd dörr, och jag förstod, hvad klockan var slagen. Gärna skulle jag som osynligt vittne velat åhört deras samtal ord för ord, ty Kristian citerade det inte fullt korrekt för mig efteråt, det kände jag i luften, när vi väl blifvit ensamma mot aftonen och jag gaf honom en spörjande blick.

»Stackars Viktor!» sa' han och försökte sudda öfver med hartassen, »han är en ohjälplig slarf, när det är fråga om affärer, så snäll och rolig som han annars är.»

»Hvad hade han att säga därinne?» frågade jag.

»Det gamla vanliga, ville ha hjälp förstås, var i svår knipa och begärde mitt namn.»

»Och du gaf honom det naturligtvis, du bryr dig aldrig om, hvad din hustru ber dig. Men tro mig! Förr eller senare får du ångra detta lättsinniga påskrifvande af namn och namn, som saknar alla gränser.»

»Kajsa lilla,» han tog mig smekande om lifvet, men dylika karesser vid dylika tillfällen ha för mig inte något behag, och sade:

»Du får tänka på, att det är min bror, min yngste bror, och att det är för mig omöjligt att höra honom i nöd och låta honom gå ohulpen bort ifrån mig.»

Men då gick mitt tålamod sönder, och häftigt utbrast jag:

»Tycker du, han ser så nödlidande ut, har du någonsin hört talas om några försakelser i hans lif? Se på hans kostymer bara! Har du råd till så fina! Tycker du, han förtar sig på arbete, som den fattige får göra? Hvad har han uträttat hittills, och han är likvisst ingen barnunge längre, utan en trettio års man! Samvetslöst och lättsinnigt lefvat opp, hvad andra sträfvat ihop, det är hvad han har gjort! Och när det varit slut, så har det genast varit att begära mer; det är bekvämt nog, när ingen säger nej, men inser du inte, att det är till hans moraliska fördärf. Är han ur stånd att kunna sköta någon plats på bank eller kontor, som han ju

sorgligt nog upprepade gånger bevisat, så kan han ju gå in som gesäll hos någon handtverkare, bagare, skomakare eller hvad som helst; bara ett hederligt arbete, ehvad det vara må, är ju på långt när inte så förnedrande som detta dagdrifvarlif. Inser du inte det själf, så är det mer än sorgligt.»

Jag hämtade andan och Kristian tog vid.

»Du tar alltid så häftigt vid dig, går till ytterligheter och blir så fort oresonlig i dina kraf på andra. Jag skulle önska du hade ett mera förlåtande sinnelag gent emot en person, som står din man så nära. Hur kan du vilja sätta i fråga, att min bror skulle bli en simpel kroppsarbetare, en man som han, ur bildad familj; jag förstår mig inte på dig. Hvad skulle världen säga om ett dylikt steg nedåt! Det skulle väcka ett obehagligt uppseende inom alla de fina kretsar, där Viktor varit så väl emottagen, och skulden därför kastas på hans bröder, som kunde tillåta något sådant, i stället för att räcka honom handen till hjälp, utom det att Viktor själf aldrig skulle kunna förmås till något sådant;

han är född ädling, och blodet har också sina pockande anspråk.»

Jag svarade honom inte ett ord. Lillan grät inifrån barnkammaren, och jag gick in till henne, men jag tycker det är höjden af självbehärskning, när en varmblodig människa, rikt utrustad med fällande vapen, går stillatigande, utan att utdela sina dödande hugg, ifrån valplatsen.

Men ju mer jag tänker på alltsamman, ser svåger Viktor i tankarna framför mig med de turkiska linierna kring mun, omgjordad med sitt oförskämda lättsinne och en säkerhet och sorglöshet, så fri från allt hvad detta lefvernets bekymmer och ansvar angå, då blir jag upprörd ända till botten och känner intensivt det ohyggligt snedvridna i Kristians och den fina världens uppfattning. Ty för mig är Viktors lif, som det nu lefves, bra mycket mera simpelt och för hans blod med sina pockande anspråk mera förnedrande, än det skulle vara, om han genom kroppsarbete ärligt förtjänade sitt bröd i sitt anletes svett.

Men det kan ju hända, att han är så djupt sjunken, att hvem som får

honom i sin tjänst, snarast möjligt gör sig af med honom och finner honom oduglig.

Jag har läst en gång, jag minns nu inte hvar, att »gudarnas älsklingar dö unga». Det unnar jag dem äfven, men för vår jord skulle det vara bra mycket hälsosammare och skönare, om dessa älsklingar i stället fingo lefva, och gudarna litet förr än som nu gemenligen är fallet, nackade sina hatkycklingar, ty ingen, som inte personligen erfarit det, kan föreställa sig allt det onda dylika skadedjur kunna ställa till.

* * *

23.

Kristian har fått podager. Det är ju något, som jag själf visserligen inte haft, men det undras mig storligen, om det är så förfärligt plågsamt, som Kristian påstår. Jag tror, att han är mycket pjåskig och fullkomligt oförmögen, han som de flesta andra herrar, inbillar jag mig, att tåla något, som gör det minsta ondt i köttet. Och så är han vid ett humör, som trotsar all beskrifning, och det vill inte mer till än att jag andas på foten, förr än han skriker.

Jag ville se Kristian få barn! Ja, det ville jag verkligen! Jag sa' också till honom i går kväll, när han var som

mest kinkig: »Du skulle gå igenom, hvad jag fått göra, så fick du se, hvad plågor vill säga; du skulle bara få en duktigt stor pojke en gång för egen del, se'n tror jag du tacksamt tog emot din podager i stället för att få en till.»

Men den liknelsen föll inte i god jord; Kristian blef riktigt ond, ska jag säga, och sa', att det var en sak, som nu en gång för alla hörde kvinnan till, så det var ingenting att tala om, det var ju något fullkomligt i sin ordning allt det där och af Gud bestämdt, men podager var något helt annat!

Därom ville jag naturligtvis inte ett ögonblick tvista; visst var det något *helt annat*, det var ju det jag sagt hela tiden, att det var, och därför svarade jag, kanske en smula retsamt, men jag var förargad, jag med, ty en stor, stark karl som Kristian bör kunna stå ut med att fördra litet smärta:

»Ja, det är jag ense med dig om, att podager är något ofullkomligt i sin oordning och sålunda förhåller sig som svart till hvitt mot mina lidanden.»

* * *

24.

Tänk att det skulle gå därhän, jag har länge väntat det, fast jag ingenting sagt. Kristian har sålt gården, rubb och stubb med alla inventarier (yttre förstås) som den står. Han säger, att det årligen gått med förlust, så det var en tvungen sak, hvilket jag inte betviflar, så usla som spannmålsprisen varit alla dessa år och så olämpligt väder, som vår Herre ständigt bestått. Jag har ju visserligen trifts här ganska bra, och landet har sina behag midt uppe i alla sina obehag, men när nu Kristian snart måste ta afsked, blir det lättare för honom att få litet arbete i en stad, och så bli ju barnen stora och behöfva börja skolan; ja, det är nog bäst som skett!

Men det blir inte roligt att flytta; jag har fäst mig som en katt vid husknuten här, och det gör ondt, när jag tänker på alla rötter, som nu ska ryckas upp och alla nya kanter jag ska foga mig in i sedan, och så undrar jag mycket, om stadslifvet blir så synnerligen hälsosamt för Kristian; jag inbillar mig nästan motsatsen. Och hvad ska vi göra, när göken börjar gala, det förstår jag knappt, ty badorter är min fasa, och inga af våra närmaste äro landtbor eller ha det så ställdt, att vi kunna vänta oss några vederkvickande offerter i sommarhettan.

Men det blir väl alltid någon råd, får jag bara vara frisk så, — men landtluft måste barnen ha i sig någon tid af året; bäst vore ju för dem, om de aldrig fingo känna någon annan, ty stadsluften har något förskämdt, som i längden skadar både kropp och själ, det vet jag.

Ännu är ingenting bestämdt, hvart vi ska ta vägen, vi bo kvar här till våren.

Vi tala om både norr och söder, alla väderstreck ha ju både sina för och mot.

* * *

25.

Jag har packat hela veckan, plockat ned, virat in, med ett ord, gjort isönder hela vårt hem här, och nu kryper jag mellan lårar, rifver sönder mig på spikar, fastnar i halm och smuts och tycker att alltsammans är förfärligt.

Kristian for för några dagar sedan till G—, där vi nu hyrt våning, oförskämdt dyr i mitt tycke, men Kristian som valt den, säger, att priset är hittadt. Vore skönt, om han också hittade pengarna att betala den med.

Meningen är nu, att han ska ta emot första laddningen, så det finns något ankommet, när barnen och jag

anlända. Barnen ha förkylt sig, både Lorentz och Elsa gå med rinnande näsor, som jag får torka mellan hvart stolsben jag virar, och nyser och hostar mig rakt upp i ansiktet göra de flitigt, så jag känner redan, hur det kittlar i halsen och blir väl just färdig till affärden med min.

Ingen kan då undra på't, om en får snufva, så som här varit sista tiden med öppna dörrar och drag både framtill och baktill och ständigt snöslask med storm hela denna veckan. Jag tycker just, hvad allt ska bli genomisadt och fuktigt på vägen; i går gingo de första lassen af stapeln, det blir verkligen en Guds nåd, om det stannar vid snufva.

Jag har försökt att ställa och räkna ut allt så praktiskt som möjligt, och de saker, som jag finner onödiga för vårt blifvande stadslif, ska vi ha en liten auktion på här sedan.

Allt sådant ställer jag i ett särskildt rum, och dit in har jag äfven i dag rullat barnvagnen. Elsa fyller ju nu snart fyra år, och jag hoppas på Guds makt, att en sådan inte vidare kommer att behöfvas hos oss.

Jag har också bara tänkt ha en jungfru, det är dyrt med mycket tjänstfolk i städer, ska jag säga, och det är brukligt att kunna reda sig med en, hvilket jag hoppas skall gå äfven för oss, nu när barnen äro så pass stora och snälla, som de verkligen äro.

Detta är nog sista gången jag skrifver något här, ty oredan växer och mina stunder äro strängt upptagna.

Gud vet, när jag kommer att skrifva härnäst! Det lär väl dröja, tills det blir så pass i ordning omkring mig i det bullrande stadslifvet, så jag hittar papper och penna.

Men ju närmare jag nalkas själfva afskedets stund från detta hem, som ju gömmer så många af mina bästa minnen, dess underligare känns det, och jag tycker, att alla landets behag växa större i mina tankar nu, när de ryckas ifrån mig, — och midt igenom smuts och snöslask, ser jag vårlig grönska och våra planterade små fruktträd öfverhöljda af blom, och hör fågelsång och allt det, som gör själen glad, och det blir vått i ögonen och svider i hjärtat,

och jag känner, att det blir med tunga steg, som jag kommer att vända mitt gamla hem ryggen och gå mot obekanta öden på hårda stengator.

* * *

26.

Många vindar ha blåst, se'n jag sist gaf mitt hjärta luft på papperet. Jag sitter i dag och bläddrar i de gamla fullskrifna arken, som legat i ro på botten af min skrifbordslåda, och jag märker, hur det gamla är förgånget och allting vordet nytt.

Kristian har begärt och erhållit afsked, fått afsked som major, något som mycket gladde honom. Ibland förefaller mig Kristian löjlig, som nu till exempel härvidlag. Hvad kan han ha för glädje att kallas major nu, när han aldrig blef det under tjänstetiden; det är ju bara som ett hån att gå och bära på titeln,

och det skulle jag aldrig, om jag vore i hans kläder, nedlåta mig till. Jag anser mig icke heller på minsta vis vara någon sorts majorska, och i mina ögon är Kristian och förblir kapten.

Så lätt som vi inbillade oss ute på landsbygden gick det inte heller för honom att få sig någon annan verksamhet.

Han har sökt en bankplats, som sades vara förmånlig, men det var tjugunio sökande före honom, så den fick han aldrig se röken af. Det är förfärligt, att det ska vara så fullt upp öfverallt med gapande munnar efter hvarenda liten brödbit. Ett i mina ögon klart bevis på, att för mycket folk födas till världen, och hade mitt ord den minsta gällande kraft, så skulle jag försöka få in några välsignelsebringande paragrafer i lagboken, som skulle lyda ungefär så här:

§ 1. »Hvarje man och kvinna, som äktenskap med hvarandra ingått hafva, äga att framföda tvenne barn, helst ett af hvardera kön; hvad därutöfver blir, det är af ondo och skall med böter bestraffas.»

Hvilken helgjutenhet och harmoni en sådan paragrafs införande och dito efterföljd, skulle bringa vårt land, det vill jag knappt tänka på.

§ 2. »Hvarje man och kvinna, som lösligt, utan att i äktenskap med hvarandra sammanvigda blifvit hafva, äro fruktsamma och föröka sig, skola till döden dömda varda; kvinnan dock förbehållet att under förmildrande omständigheter, såsom där oskuld trycks och dygd blir hädd, hos Kungl. Maj:t begära nåd, men mannen skall under alla omständigheter halshuggas.»

Tänk, hvilket utvaldt släkte, som sedan skulle besitta riket, hvilken paradisisk lycka! Men jag tror aldrig, att jag får upplefva den.

Det är fast otroligt emellertid, hvad mycket elände, som möter en i stora städer, för så vidt man inte går blindbock. Aldrig har jag anat, att det fanns så mycket ondt, och att skam kan få gå lös så ohejdadt som han gör, och att ingen finns, som törs hålla i skaftet för att drifva honom ut. Jag gråter mina blodiga tårar, för hvar gång något nytt kolsvart möter mig, och önskar jag väl

vore borta från jorden; men Kristian, för hvilken ingenting uselt är nytt, tycker jag är barnslig, som tar så illa vid mig i saker, som ligga alldeles utom mina gränser och ber mig lefva ett lugnt, inskränkt lif, inom min räckvidd, utan att rota i andras åkrar. »Dessutom,» slutar han alltid, »så är det nu en gång sådant i de större städerna, det står inte till att afhjälpa, fast det där förstår du inte.»

Ingenting förargar mig mer än när Kristian ger det usla en slags auktoritet med rätt att lefva därför, att det har så och så många generationer på nacken. Det ligger något slappt i det och vittnar om moraliskt förfall, som icke anstår — —

* * *

27.

Jag blef afbruten i går midt i uselheten för det ringde, och som jungfrun var utgången i ärenden, fick jag själf gå ifrån och öppna. Det är ju litet otrefligt att vara portvakt, det förstås, men »que faire?» När man har en enda tjänare, så blir en hel del otrefligheter nödvändiga, och alltid ringer det som mest *just* när hon går ut. Jag tänker hvar morgon: »I dag vet jag då inte en kristen själ, som kan komma och trycka på knappen,» men »det duggar jämt», sa' von Otter.

I går gällde ringningen middagsbjudning till major Q., som i morgon, och det var ingenting annat att göra än

jaka och tacka, men jag kom ur jämvikten för den dagen, och någon vidare skrifning kom inte i fråga.

Major Q. är en af Kristians f. d. kamrater, mycket hyggligt folk, Gubevars, men de där bjudningarna äro min fasa.

Kristian var så mån och ifrig, strax vi voro hitflyttade, att vi skulle göra visiter hos A. och B. och alla möjliga. Jag försökte hålla emot, ty jag vet ju och förstår, att sådant kostar bra och smakar dåligt, men hvad Kristian vill, det sker, och än var det en kamrat från regementet, än en ungdomsbekant o. s. v., som skulle känna sig sårad, om han blef utesluten etc. etc., och följden blef, att vi fått oss ett stort umgänge på halsen, som nu anser för sin skyldighet att bjuda oss. Hvad mycket större skyldigheter i lifvet som trankilt uraktlåtes!! Men Kristian är road af alltsamman, jag menar af att komma ut emellanåt, äta litet fint, dricka litet fint, prata litet mindre fint, ta en liten priffe o. s. v., och allt det där kan han ju inte få, om han inte bekantar sig med sympatiserande själar (jag menar kroppar!) och ju flera sådana, desto mer tillfällen till fröjder naturligtvis.

Emellertid går han alltjämt utan någon sysselsättning, och det går rakt inte an. En femtiotre års karl kan ju inte sätta sig till öfver en tidning och röka ut sina återstående dagar, hvilka kan bli många nog, om han får lefva, utan därför ha vi nu beslutat, andra ha också rådt Kristian härtill, att ta kontrollörsexamen, hvilket lär gå behändigt nog och försöka komma ut som brännvinskontrollör i något väderstreck, hvilket öfverkontrollören, som Kristian är god vän med, lofvat ställa om.

Tänk, jag har just i dagarna fått veta, att en sådan kontrollör har sina tio kronor om dagen, och det duger det för att sticka näsan ett litet slag i brännvinet på morgonkvisten och notera några siffror. Sverige måtte allt ändå ha duktigt godt om rikt folk, som kan ge sådana aflöningar, och bra med brännvin måtte det drickas af somliga också. Jag undrar just om inte i detta uppfinningarnas tidehvarf skulle kunna hittas på något, som vore mera stärkande och i längden nyttigare än denna lifligt druckna dryck.

Men för Kristians skull är det ju bra som det är tills vidare, och blir det

än lite långt, när han är borta och kontrollerar, så får jag tänka på den sköna inkomsten och så alltid en mindre här hemma i hushållet, och den som inte är minst ändå.

* * *

28.

Det är sent, det är natt, men jag skrifver ändå, ty någon sömn är i alla fall inte möjlig i mitt nuvarande, upphettade tillstånd. Jag har därför tagit lifvet af mig och satt mig ned här vid skrifbordet för att svalka mig.

Redan i söndags morse anade jag oråd och förstod, att det skulle bli oväder utaf, innan veckan gått till ända.

Jag stod och knöt till floret på min hatt, skulle just begifva mig till kyrkan, då Kristian kommer in, klädd i öfverrock och med storm i hand.

»Hvart ska du ta vägen så tidigt?» frågar jag förvånad, och han svarar med

en röst så öm, att jag knappt kände igen den:

»Å, jag tänkte gå med min lilla hustru i kyrkan.»

Jag blef verkligen mycket öfverraskad, Kristian brukar aldrig gå med mig i kyrkan, annat än på juldagen och långfredagen, och detta var midt i trinitatis och dessutom ett gråkallt, regnigt väder.

»Här måste ligga något under,» tänkte jag genast med min skarpa uppfattning. »Ja, här ligger alldeles säkert en hund begrafven; är bara gudstjänsten öfver, så sticker han nog fram tassarna; jag känner mina pappenheimare.»

Emellertid stack jag min arm i hans, och vi följdes åt. Hemligt njöt jag, ty jag tycker om, när man och hustru gå tillsammans till Guds hus.

Hela söndagseftermiddagen väntade jag otåligt på hvad som skulle komma, ty att något var på väg, därom rådde ju intet tvifvel.

Men ingenting kom. När lampan var tänd satte Kristian sig så genomtrefligt och läste högt en saga af Andersen för barnen, och när de voro lagda,

frågade han mig, om jag inte hade lust att spela ett parti schack. Ah, han visste mer än väl hur gärna jag det ville; själf säger han i regeln alltid nej, när jag ber honom därom.

»Du bereder din jord särdeles omsorgsfullt i dag,» tänkte jag, under det jag slog mig ned midt emot min äkta hälft och började ordna mina led.

Just som min ena löpare gjorde ett segerrikt sidosprång, och jag belåten tittade på Kristian för att se hvad verkan detta hade på hans egna planer, sade han:

»Hör du, Kajsa!»

Jag förnam strax på tonen, att han var fjärran ifrån detta slagfältet; nu kom *det* alltså, som jag väntat på.

»Tycker du inte,» fortsatte han, »att vi borde be vårt umgänge på en liten middag eller supé i veckan? Vi ha ju ännu ingen gång sett dem alla hos oss, fast vi själfva varit på så många bjudningar, och det skulle ju passa bra just nu, innan jag far ut och kontrollerar. Ja säg, hur tycker du själf? Men det går knappt an att längre dra sig ifrån all skyldighet så här.»

Ack! Kristian visste mer än väl, där

han satt, hvad jag tyckte. Det var det obehagligaste han gärna kunde ha föreslagit mig, men jag har märkt mer än en gång att vid somliga situationer spelar han helst komedi eller rättare tragedi med mig; det är, som det vore hans natur omöjligt att då vara ärlig. Det där kan jag aldrig tåla, det retar upp mig, jag får bums munnen full med arga ord, och häftigt utbrast jag:

»Hvad *jag* tycker i den frågan, det vet du mer än väl; gör dig inte till Kristian, jag finner det så gränslöst onödigt och så dumt dessutom, så genomgripande dumt; hör jag dig icke hvarenda kväll, åtminstone hvarannan, tala om hvad hushållet kostar och hur dyrt allting är, och jag räknar på fingrarna och funderar ut det allra billigaste jag kan för att det ska gå ihop, och så kommer du och vill »representera», och då får ingenting fattas naturligtvis, allt skall vara af finaste sort, och på några timmar ätes och dricks upp hvad som annars räcker för oss en hel månad, och hvad är det för glädje med dessa bortkastade pengar? Ingen alls! En massa folk kommer hit och har tråkigt, sitter trångt och hett, så framt

de få sitta alls, och gör sig till och säger allt hvad de inte mena, ty sanningen är totalt bannlyst vid alla sådana tillfällen, och så dra de en lättnadens suck och säga: »Gud ske lof att komma ut i det fria igen!» när tillställningen väl är öfver, och porten bakom dem stängd. Vi kunde låtit bli alla dessa visiterna, som du var så het på, då hade vi sluppit ifrån detta nu.»

Där stannade jag; jag fick lof att hämta andan, annars kunde jag nog fortsatt en stund till, ty ämnet är rikt.

»Hvad du är nervös och oresonlig, Kajsa,» svarade han med den mest retsamt lugna ton i världen, under det han gick två steg framåt med en bonde.

»Och hvad fanns det för en enda oresonlighet i det jag sade, var så god och säg mig det!»

Jag flög fram tvärt öfver brädet med mitt ena torn och sa »schack».

Han teg och skyddade sin kung.

»Nej, ser du det,» sade jag triumferande.

Han teg alltjämt, stack båda tummarna innanför ärmhålen i västen och började hvissla.

Jag tycker icke om, när Kristian tiger allt för länge, en och annan gång kan det ju vara bra men i längden irriterar det mig. Folk tror, att min man »står under toffeln», jag vet, att det är allmänna meningen; men man gör sig ofta oriktiga begrepp om inrikes historien makar emellan, ty här är hans vilja den skeende, min är ganska undanstökad.

Om en liten stund var jag både schack och matt, och bjudningen var utsatt till torsdag. Det skulle bli supé, skocken befanns för stor vid genomräkningen för att få plats vid ett middagsbord. Och det var då skönt, ty vid en middag bli alltid anspråken större.

Dagen därpå och den därpå, ja ända till torsdag, den dag som nu i rappet är förbi, har jag varit fullkomligt upptagen, först med att fundera ut, *hvad* jag skulle ha, sedan *hvar* jag skulle ta'et, ty vanlig föda, som finns på nära håll, den duger visst inte. Och så fick jag tinga kokerska och särskild »pass-opp» och hyra glas och porslin . . . ja, det är obeskrifligt och kan endast fullt uppfattas af dem, som gått igenom samma skärseld.

Nåja, torsdagen kom, och innan jag

visste ordet utaf blef klockan sju, så mycket hade jag haft omkring mig, och det var inte mer än nätt och jämt, att det trånga sidenlifvet var knäppt, när de första gästerna kommo in i salongen. Naturligtvis stod Kristian färdig, borstad och polerad redan klockan sex, men så har han heller icke det minsta att göra till en bjudning mer än sin toalett.

Jag rusade ut i köket för att se på teet, om det var nog starkt. Kristian påstår vanligen, att jag serverar tevatten, och så hade jag ju glömt säga till, att smördegen till mellanrätten skulle ta's ut med ett trekantigt mått och inte med ett rundt.

När jag sedan kom in, gaf Kristian mig en blick, som om jag begått ett brott, och jag kände mig nästan gråtfärdig, men för några känslor fanns ingen tid, nu gällde det att gapa och svälja och se ut som man åt idel sötsaker.

Den ene efter den andre kom, och jag gick ur hand i hand, under det salongen blef allt fullare och stolarna allt otillräckligare. Från och med då stod klockan stilla, och värmen växte.

Kristian tog strax efter teet herrarna

med sig till sitt rum, och där spelades kort. En och annan skrattsalfva hittade ut till oss, där vi sutto i en döende konversation.

Till slut satte jag mig ned vid pianot och spelade två mazurkor af Chopin för att bringa litet lif i tingestarna, och under den tiden flammade konversationen upp riktigt bra. Sedan ackompagnerade jag en liten fröken till en sång af Sjögren, som hon sjöng utmärkt falskt, så det sved i mig. Men jag tackade henne naturligtvis ändå för det stora nöje hon beredt oss alla, hvarpå hon kände sig så uppmuntrad, att hon sjöng en liten visa till, om möjligt ännu falskare.

Efter den betan upptäckte jag till min verkliga glädje, att det nu var tid för mig att gå ut i matsalen och köket och göra en sista öfverblick, innan dörrarna öppnades, och dessa dagars dyrbara sträfvanden skulle granskas med både ögon och mun af en obarmhärtigt erfaren jury.

»Gud låte icke efterrätten gå isönder, när han ska slås upp, något värre kunde näppeligen i denna stund hända mig,» tänkte jag. Men han höll, och jag får

säga, att alltsamman var verkligen ganska bra, åtminstone enligt min enkla uppfattning. Hvad Kristian angår, så är han ju se'n gammalt en gourmand af första klass, så det är knappast möjligt att tillfredsställa honom. Så blef det äfven denna gång.

När ändtligen alla voro gångna, och jag med en obeskriflig känsla af lättnad gick omkring och släckte resterna af mina trettiotvå kronljus kom Kristian in från sitt rum och sa' i ett ganska godt humör:

»Seså, nu var det gjordt, Kajsa, och det gick ju lätt och lustigt nog, när det väl kom till stycket, och allt var ju bra, om jag undantar orren, ty den var miserabel.»

Jag borde efter ett åttaårigt äktenskap med Kristian vara härdad för hans knifstyng, men min natur är för fin, de såra alltid lika djupt. Ack, hade han varit en man som han skulle, en sådan som jag trodde att han var, när vi gifte oss, då hade han nu kommit fram till mig, slagit armarna om mig, kysst mig minst fem gånger och sagt:

»Tack, älskade lilla Kajsa! Du har

haft mycket besvär för detta, jag ser, att du är trött, tösen min; men allt var ju så förträffligt anordnadt — tack, tack! Kom nu så gå vi in och lägga oss.»

Jag släckte mitt trettioandra ljus; det blef alldeles mörkt omkring oss, och jag teg, Kristian teg också, han hade ju nyss fullständigt sagt sin mening.

Jag borde låtit honom veta min, det hade icke skadat, men då hade jag bara fått till svar, att jag är »nervös och oresonlig». Därför gick jag i stället in i barnkammaren och betraktade mina barn, som sofvo så lugnt och stilla i sina små sängar.

»Lyckliga små varelser!» tänkte jag, »ni veta ännu ingenting, och det är just lyckan det.»

Sedan gick jag hit till mitt skrifbord, men nu är det bäst att sluta här, och jag går i stället ut att räkna mina gjorda förluster i porslinet, innan jag går till hvila. Jag hör de komma in med disken nu i matsalen, stackars människor, hvad trötta de måtte vara, troligtvis lika trötta som jag.

* * *

29.

Kristian är borta och kontrollerar, och det går väl an med det, om jag bara själf vore riktig människa, men allt se'n Kristian for har jag känt mig så underligt beklämd och matt, ingenting orkat, och alls inte varit som jag skulle.

Jag har beskrifvit det noga för Kristian i mina bref, och han har upprepade gånger bedt mig gå till någon specialist; här i sta'n finns det nämligen godt om specialister på allt ondt, men jag har dagligen uppskjutit det och tänkt, att det skulle vara öfvergående, ty det är mig så motbjudande att gå upp till en vildt främmande herre och tala om

för honom allting och beskrifva mina innersta känslor. Men man har ju vissa skyldigheter mot sin kropp och för barnens skull, som gå och se så bedröfvade ut, när mamma är dålig, och hvar morgon förtröstansfullt upprepa: »Är mamma frisk i dag då?» Ja, för deras skull, ty de behöfva så mer än väl en frisk mamma, åkte jag i går till en specialist, som blifvit mig varmt rekommenderad, på fruntimmersondt.

Med klappande hjärta, darrande ben och mattare än någonsin gick jag upp för de många trapporna, ringde på och kom in. En jungfru visade sig, och jag blef så glad vid denna kvinnliga syn, men den förmörkades hastigt af en stor, mörk herre, som med förbindligt leende kom emot mig och borrade sina ögon i mig, under det jungfrun försvann, alla utvägar stängdes, och jag befann mig på tu man hand med denne unge man, som syntes mycket intresserad af sitt kall och utan att förstöra tiden med onödigt prat, direkt och djärft kastade sig in på kapitlet i fråga.

Här var ingenting annat att göra än att bara svara, fast frågorna voro

motbjudande indelikata och kommo haglande utan spår af finess.

»Här blir väl säkrast att göra en undersökning, var så god, min fru,» han visade med en hastig gest på en föga inbjudande liggplats i ett angränsande rum, lyfte undan portièren och hade den ofantligt oväntade uppmärksamheten att låta mig gå före och arrangera mig.

I den stunden ångrade jag, att jag någonsin gått till honom, och en stund efteråt fick jag ändå större anledning att göra det.

»Min fru,» sa' han med ett mer än otäckt leende, som jag aldrig under min återstående lifstid kommer att kunna förgäta, sedan allt blifvit honom blott och bart, och han hade tummat igenom mig, »min fru, det förefaller mig som — —»

Nej, jag tror inte jag står ut att citera hvad han sa', den usle, gemene karl'n, Gud gifve jag aldrig vändt mig till honom!

Men kanske jag ändå bör tala om det, ty förr eller senare blir det allom veterligt, och sanningen framför allt, under alla lifvets förhållanden, det är ju mitt valspråk.

»Min fru,» sa han, om han ändå bara hade tittat i väggen och inte midt på mig, som låg där utan flor, hade det genast varit mindre förfärligt, men hos sådana karlar är all blygsel fullkomligt utdöd.

»Min fru, det förefaller mig, som om denna sjukdom hade synnerligen naturliga orsaker till grund, och jag har all anledning hoppas, att den om en fem månader skall vara öfverstånden. Ställ i ordning litet babykläder under tiden, det är det enda recept jag vill föreskrifva.»

Att jag inte dog på fläcken där jag låg, det är ett under! Tänk att få kraft att resa sig upp efter en sådan chikan!

»Det står inte till!» svarade jag bara, medan jag kände hur jag blef blossande röd som efter en iskall dusch, men han bockade sig litet med alltjämt samma retsamma leende och sa':

»Härom råder inget tvifvel.»

Med feberaktig brådska rafsade jag kläderna på mig och betalade dyrt denna visit, som jag ville gifvit många år af mitt lif för att ha ogjord, och rusade därifrån.

Men hvem kunde väl också tänka sig något sådant! Jag, som var så viss på, att det var en tumör!

Jag undrar just hvad Kristian ska säga, när han kommer hem.

Jag vill innerligt hoppas, att han inte säger några retsamma dumheter, eller det allra minsta drar på mun, när jag berättar resultatet af mitt besök hos doktorn, ty det var ju han, som hela tiden rådt mig att gå dit.

Det är minsann ingenting att skratta åt, och för resten är det hans fel alltihop, det vet han bäst själf, och det ska jag samtidigt också berätta, ty somligt bör man höra två gånger. Det var ju bra i alla fall, att det inte var någon tumör, men dum var jag som sålde barnvagnen. Man skall aldrig göra sig säker på någonting, så länge man hör jorden till. Nu blir det att skaffa en jungfru till på vårsidan, det är då ett som är säkert!

* * *

30.

Kristian är hemkommen. Jag vill inte beskrifva vår första kväll, ty det gifves episoder i lifvet (i synnerhet makar emellan), som icke hör papperet till, men däremot ska jag tala om, hvad som händt i dag efter att han varit hemma en vecka och borde hunnit inse, hur klen jag i verkligheten är.

Jag vaknade i morse vid att jungfrun icke kom in, som hon är tillsagd att göra hvarje morgon precis klockan åtta. Anande oråd, att något extra galet var på färde, steg jag upp, tog på mig litet i hast och gick ut i köket. Där låg Britta mellan lakan, som om det varit djupaste natt.

»Men, Britta, är du ifrån vettet?» ropade jag, »klockan är öfver half nio; hvad ska detta föreställa?»

Hon vinkade litet med hufvudet, öppnade ögonen matt och svarade:

»Ack, frun, jag är så sjuk, så sjuk, jag har försökt te gå upp, men det var sturt omöjligt, jag trodde jag skulle svimla, och det värker i hele kroppen.»

Jo, det var en treflig morgonnotis, när man bara har en tjänarinna.

Jag återvände in och klädde mig; Kristian sof, och jag lät honom fortsätta med det, ty då kräfde han åtminstone ingen frukost, och mycket återstod, innan den kunde bli färdig. Så gick jag in i barnkammaren till mina älsklingar, som lågo vakna och undrade, hvad Britta gjorde som aldrig kom in och hjälpte dem. Det blef nu jag, som fick tvätta och klä' på dem, något hvaröfver de blefvo högeligen förtjusta. Sedan bäddade jag upp deras små sängar och gjorde fint därinne samt styrde så kurs ut i köket för att ordna med frukosten. Först hette det att få eld i spisen, och det är den svartaste förrättning jag vet. Jag svettas än, när jag tänker därpå, fast

dagen nu är framliden och allting både tändt, brändt och slocknadt.

Jag gjorde slut på en hel ask tändstickor och så mycket tidningspapper jag fick fatt på. Det usla papperet! Det lurade mig som kärleken om våren, bums tog det eld, lyste och flammade, men jag hade icke väl fått på kastrullen, förr än alltsamman var slocknadt.

Hur många gånger detta upprepades, medan min egen temperatur blef allt högre, kan jag inte säga, men ändtligen tog elden tag i de surstockarna till träd, och så brann det, det vill säga inte precis med brinnande fart, men till slut häfde sig likväl mjölken, som barnen skulle ha, och kaffet började pösa öfver. Jag klarade det då, grep sedan tag om skaftet på kastrullen för att slå upp mjölken, men hvad fick jag se! Mjölken var skuren, oduglig, — bort i slaskröret med alltsamman.

Kristian kunde ge mig ett isskåp, så jag slapp det här eländet, nu har jag bara ett skafferi midt emellan köket och barnkammaren, och där *står* ingenting sig. Hvad skulle jag nu göra? Springa ut och trafva gata med en mjölkflaska

hade jag sannerligen ingen lust till, utan jag kokte upp litet vatten, som lyckligtvis alltid rinner lika friskt och klart ur väggen alldeles bredvid spisen, och så hade jag litet cacao hemma.

Sedan jag dukat, bräckte jag litet skinka och förlorade några ägg, och just som jag kom med karotterna från köket, kom Kristian med barnen ut i matsalen.

»Gomorn, Kajsa! Kors så du ser ut! Hvad har du ta'tt dig för på morgonkulan?» var min mans första ord.

Det var nära, att jag stenat honom, men jag har verkligen, som jag upprepade gånger sagt, en stor självbehärskning, och nästan lugnt svarade jag:

»Britta är sjuk i dag, så jag har fått göra hvarjehanda medan du sofvit.»

»Det var synd om Britta, det; har du gifvit henne något in. Hvad kan det vara?» frågade han.

För pigor har han kroppen full af känslor, men för mig inga!

»Du tycker kanske inte det är synd om mig, som fått göra pigsysslor hela morgonen,» utbrast jag.

»Åjo, det förstås, men du kan väl

en dag stå ut med hvad Britta gör de trehundrasextiofem.»

»Ja, jag ville se dig, om du skulle göra det, då blef det allt gjordt,» svarade jag häftigt, ty mitt tålamod började nu verkligen att tryta.

»Nej, jag tror visst, att du gör det bra mycket bättre; sådana göromål lämpa sig mer för dig, som är kvinna.»

»Ja, jag förstår, du tycker *jag* passar så bra till piga, i synnerhet i min nuvarande belägenhet.»

»Så, Kajsa, lugna dig, du är nervös i dag, det är alltihop,» svarade han lugnt.

Där kom det fram igen! Nervös, nervös, det är mitt dagliga bröd från Kristians sida; morgon, middag och kväll får jag smälta det, och när jag en gång väl är död (Kristian pinar nog lifvet ur mig) kommer mina barn att stå vid min graf och säga: »Mamma var allt mycket nervös.»

När Kristian och barnen ätit upp så mycket som fanns så när som på porslinet gingo de sin väg, och då var det för mig att diska! Naturligtvis slog jag sönder ett glas, jag som aldrig slår sönder någon-

ting, så nu finns det bara sju kvar af det dussinet.

Men sedan var det jag, som begaf mig ut i staden och skaffade mig ett biträde, ty utan den minsta tack som lön, hade jag ingen lust att vidare fortsätta min pigtjänst. Det räckte nog till för mig ändå af den sorten, ty Beate-Sofi jag fick var en gråhårig madam, som hade sina bästa da'r och krafter bakom sig. Kristian saknade också Britta i såsen, det märkte jag tydligt på hans sätt att röra i den vid middagsbordet, fast han teg. Det var först när vi slutat och skulle resa oss upp, som han bröt den tystnad som rådt och sa':

»Jag har bedt hit kapten Z. och hans bror på en liten vira i kväll; de komma vid sjutiden skulle jag tro.»

Jag undrar storligen hvad en annan hustru skulle svarat en annan Kristian vid ett dylikt tillfälle!

Själf svarade jag:

»Du är oefterrättlig! Kunde du inte tänka på, att Britta var sjuk, och att det var olägligt just i dag?»

»Nej, vet du, Kajsa, det glömde jag verkligen.»

»Ja, du har en talang att glömma det du inte vill komma ihåg. Men vet du, hvad en äkta finkänslig man hade gjort? Han hade tagit i betraktande sin hustrus nuvarande tillstånd, sin sjuka piga, och låtit viran anstå.»

»Nå men, bråka nu inte, Kajsa, och ställ till väsen för en sådan bagatell, som att ett par herrar kommer till mig en kväll. Du behöfver inte göra dig det minsta besvär för dem; sätt bara in ett glas punsch i mitt rum, och sedan till kvällen litet biff, stekt potates och ett glas öl, det är alltihop.»

»Ack ja! Alltihop! Du är så vis, Kristian, du tror naturligtvis, att jag ständigt har biff liggande på hyllan, men *det* tillåter inte mina hushållspengar, ska jag säga.»

Emellertid var för mig inget annat att göra än springa ut i sta'n igen och få litet kött, det blef min middagshvila. Och kött fick jag, men Gud vet hvem det i lifstiden suttit på! Jag vet, att det var segt.

När sedan ändtligen viran var slut, och de gökarna ätit och gått sin väg, tror ni Kristian sa' så mycket som tack?

Ah, visst inte! Han bara sa': »Det var gräsliga biffar, Kajsa,» och så gick han in och lade sig.

Jag höll på att rusa efter honom och säga, hur *gemen* han var, men då hade jag bara fått till svar: »Du är nervös, Kajsa,» så därför bet jag ihop mina tänder, önskade att jag aldrig i lifvet gift mig, och slog mig sedan ned här vid skrifbordet för att lätta mitt rågade mått.

* * *

31.

Dagen efter. Jag är ledsen, att jag blef så ond på Kristian i går, som jag verkligen blef. I dag är Britta på benen igen, och allt går sin jämna gång, om jag undantar, att gårdagen ligger som en mörk, tung bakgrund i mitt sinne och gör mig beklämd.

Mamma med sitt förnöjsamma sinne och bergstarka tålamod citerade ibland vid obehagliga situationer följande ordspråk: »Det är bra som det är, sa' han som hade eld i håret».

Det synes mig som höjden af resignationskraft, och Gud gifve den kraften vore min, ty den är en ovärderlig skatt

för alla som ska svälja lifvets bittervatten.

Jag ville så gärna ha sagt några ord till Kristian i dag, inte precis be om förlåtelse, ty det tycker jag vore onödigt, men jag kunde säga som så, och som sanningen är: »Det gör mig ledsen, att jag tar lifvet så hett, allting går ju öfver, det borde jag veta, och jag hoppas att framdeles kunna bli lugnare och inte svara dig så ovänligt, som jag gjorde i går.»

Ja, något sådant ungefär skulle jag vilja säga honom, och nu när jag sitter så här för mig själf, går det så utmärkt lätt både att säga och skrifva det, men så fort jag kommer i hans närhet fastna just de orden, som jag ville ha fram, i halsen, och ingenting blir sagdt. Jag förstår inte, hvarför det ska vara så motbjudande svårt att erkänna sina fel för andra än sig själf, det har jag sagt Kajsa rent ut på mitt rättframma sätt, men i somligt är hon bra envis och särskildt i detta fall, har hon riktigt allvarsamt bedröfvat mig flera gånger.

* * *

32.

Pappa är död. Jag fick telegram i morse, att han slutade i går kväll. Mammas bref, som underrättade mig om hans sjukdom, kom först längre fram på dagen, så när telegrammet kom, visste jag ingenting. Förfärligt fort måste det också ha gått, men pappa önskade alltid en hastig död, han tyckte det där långpinandet var något så outhärdligt både för dem, som skulle åse det, och för den, som skulle genomgå det. Men pappa slapp allt detta, min käre, käre pappa!

Stackars lilla mamma, detta är nog den första sorg pappa gjort henne i lifvet! Det känns obeskrifligt att veta henne

sitta där ensam och förtviflad och inte ögonblickligt, lika fort som tanken, kunna fara till henne, gråta med henne och hjälpa henne med allt det, som oundvikligt följer med ett dödsfall, och så få följa min älskade pappa på hans sista färd, smeka hans hand ännu en gång, fast den är både stel och kall, och se den kära stofthyddan, som inom sig gömt så mycket godt och ädelt, så mycken aldrig sinande kärlek, innan den för alltid sänkes ned i jordens tysta famn.

Men jag går, där jag går, sitter där jag sitter, ty en annan resa står för dörren hvilken dag som helst nu, och kullkastar hvarje tanke på att följa hjärtats väg.

Pappa hade tänkt att komma hit till oss som i vår, han har ingen gång varit här, se'n vi flyttade hit, och han skref i sitt sista bref till mig, bara för några veckor sedan, att han längtade efter oss. Min kære pappa!

Jag har läst igenom hans bref, hans sista ord till mig i detta lifvet, om och om igen i dag, men medan tårarna runnit och tomheten känts mig så oersättligt stor, har en annan känsla smugit sig in

öfver mig, en känsla af renaste, djupaste glädje öfver att ha ägt en far, som jag så länge jag lefver kan minnas med bara tacksamhet och kärlek; och hur mång tusende barn finnas ej, som aldrig kunna känna det.

Någon större, dyrbarare gåfva kan en far icke lämna sitt barn, något värderikare arf gifves ej.

Gud välsigne honom, som gaf mig det!

* * *

33.

Sitt öde ingen dödlig vet, och det är väl det, ty visste vi på förhand allt, hvad som skulle hända oss, då — ja, vår Herre visste nog, hvad han gjorde, då han inte kartlade vår framtid.

Men en gräns tycker jag ändå, att det borde vara för de jordiska öfverraskningarna, som till exempel härvidlag.

Det är nu sex veckor i dag, se'n det hände, men jag blef så förbi och medtagen, att jag inte förr än nu kommit mig för med någonting.

Stunden var kommen, jag hade ordnat allt i mitt hus så godt jag kunde, barnvagnen var köpt och den lillas

garderob iordningställd, Lorentz och Elsa bortbjudna till en välvillig tant, och jag själf beredd att foga mig i allt det, som oundvikligt medföljer en liten nybakad medborgares ankomst till världen.

Tänk då, den som kan tänka, mina känslor, när »människan», efter att ha talat om för mig: »det var en gosse, frun, och den som liten och fin är,» (och jag tackade Gud, att det var öfverståndet) — fortsätter: »men det är visst en till, om jag inte tar fel,» — och kvarten därefter låg det två gossar i barnvagnen.

Sådana öfverraskningar är för mycket, och jag tycker en mor borde vara berättigad att få en liten fingervisning af vår Herre vid dylika fall, så hon åtminstone någon tid förut finge veta, om det blir en eller två, som hon skall bereda rum för.

Gossarna äro vackra emellertid, lika hvarandra som ett bär, de vackraste barn jag någonsin sett, tror jag. I början voro de allt bra små och klena det förstås, nätt tre kilo tillsammans vägda, och då var ändå lakanet med på köpet, men nu ha de repat sig betydligt. Fritz och Erland heta de, och Lorentz och Elsa

betrakta dem med förtjusta blickar, men vänder jag någon gång ryggen till, hvilket ju understundom måste ske, tar deras förtjusning ut sin rätt på ett mycket olika sätt, hvari jag skymtar deras olika naturer. Elsa stoppar täcket om dem, moderligt och varsamt, klappar och kysser dem. Lorentz åter blåser dem i ansiktet så det lilla silkeslena håret står på ända, slår trumhvirflar för dem och har tusen upptåg för sig, som Elsa berättat, hon har fått min sanningskärlek i arf.

När Kristian kom hem om middagen, (han var nämligen borta i någon tjänstgöring den förmiddagen, som gossarna kommo till världen), och fann sig vara fader till ett och ett kvarts dussin barn, betraktade han sina små söner först, sedan deras moder och sa' med mycken ironi, som verkligen var malplacerad: »Jaså, Kajsa lilla, detta var alltså tumören, jag undrar aldrig på, att du inte begrep hvad det var.»

I mina tankar har det förefallit mig omöjligt att kunna sköta mer än *ett* spädt barn, men verkligheten har lärt mig steg för steg, att det mest omöjliga också går, och får jag nu bara mina krafter igen,

ty kraft kräfves, så hoppas jag kunna göra folk af de små pysarna. Men någon tid till skrifning blir det väl mera sällan hädanefter, ty det är en ständig växelverkan med de små, och jag har så svårt att öfverantvarda dem i pigohänder, som alltid, äfven i allra bästa fall, till en viss grad äro tvifvelaktiga. Dessutom får min barnjungfru dagligen tvätta och stryka åt de små, så göromål å deras vägnar saknas icke heller för henne. Vi ha båda dagligen vår beskärda del och jag dessutom natten på köpet.

* * *

34.

Det har varit stor kapplöpning strax utanför staden i dag. Kristian ville ha mig med sig dit, han tyckte jag kunde behöfva komma ut litet efter denna ansträngande sommar, och som det var en härlig solskensdag med renaste, friskaste höstluft, och jag aldrig någonsin sett någon kapplöpning, beslöt jag mig för att slå mig lös och följa med. Visserligen var min lust ej så stor, ty tidningarnas beskrifningar på dylika tillställningar ha icke tilltalat mig, men för en gångs skull tänkte jag, kunde det ju vara roligt, och hästar ha alltid intresserat mig.

Kristian hyrde i god tid ekipage, och vid middagstiden foro vi åstad med både Lorentz och Elsa på baksätet, ty de fingo följa med gratis på våra biljetter. Deras fröjd att få vara med blef mitt egentliga nöje, och de kunde knappt sitta stilla i sin förtjusning. Skref jag knappt? De sutto inte stilla en minut utan vände sig, ställde sig, trampade oss på fötterna och gjorde de mest oupptänkliga frågor. Mycket var det också att titta på och förundra sig öfver, först alla eleganta vagnar i långa rader före och efter oss, så en massa fotfolk däremellan och framme på själfva skådeplatsen flaggor, musik och festligheter.

När vi stigit ur vår vagn gick Kristian och köpte biljetter. Hade jag anat, att de varit så dyra, hade jag nog aldrig följt med, och det hade varit det bästa för mig, det inser jag nu efteråt; men det bästa finna vi vanligen på först när det är för sent.

»Hvar ska vi sitta?» frågade jag, se'n jag förgäfves spejat rundt omkring efter sittplatser.

Kristian skrattade.

»Sitta, tror du vi få sitta? Detta är

bara ståplatser för det priset, de som sitta därborta få betala mer än dubbelt, må du tro, och det tyckte jag var för dyrt.»

Att stå är nu den mest tröttande ställning jag vet, och jag orkar det alls inte heller mer än till en viss gräns, därför sa' jag till Kristian att skaffa mig något att sitta på, hvad det vara månde, och lyckligtvis fick han syn på en gungbräda ett stycke ifrån oss, dit vi styrde våra steg. När vi hunnit dit började första löpningen.

Jag såg dåligt, men jag såg ändå, att jag såg tillräckligt, och när sista löpningen var tilländalupen, lofvade jag Gud, att det var både första och sista gången, som jag bevistade ett dylikt nöje.

Visserligen var det ingen, som bröt halsen af sig af de uppträdande, märkvärdigt nog, och de kullerbyttor som försiggingo, vid några ohyggliga hinder, förklarades af åskådarna som bagateller, — till hvilken grad kunna väl häst och ryttare bäst förtälja — men hvilket som, det hela var otäckt och ett ohyggligt missbruk af både människor och djur. Jag borde endast skrifva djur, ty de

brokiga, hojtande, piskande, dubbelvikna företeelserna på hästryggen, påminde i minsta laget om människor. Dem brydde jag mig heller inte särdeles om, de må gärna ha knäckt halsen, de hade ju frivilligt kastat sig in i den rasande galenskapen, men hästarna, de ädla, präktiga djuren! Det skar mig in i själen att se, hur de till det yttersta ansträngde, — öfveransträngde sig — menar jag; och det dröjer, innan jag från mitt inre kan förjaga den ohyggliga taflan, då de ädla djuren efter löpningarnas slut, skummande af svett och skälfvande i hvar led, fördes fram och tillbaka på sadelplatsen.

»Hvad tjänar allt detta till?» ropade jag ångestfullt under en brinnande, hinderbesatt löpning, och Kristian, som fann sig en smula generad öfver min »hjärtnupenhet», som han kallar det, tyckte jag var gammalmodig, som inte lät mig ryckas med strömmens förtjusning, tystade ned mig och sa', att det är ofantligt befrämjande för hästafveln i vårt land och något mer i den stilen, men att jag var inskränkt i mina begrepp.

Vi åkte hem bland en sullrande,

bullrande folkmassa under en viss missstämning, hvilken barnen kände i luften, så de förhöllo sig ganska stilla, men jag tänkte hela vägen, och jag tänker än, att ingen i världen kan vidga mina begrepp till någon annan åsikt än att en dylik tillställning är både synd och skam, som man kan förlåta hedningarna, men att den upprepade gånger får äga rum i ett land, som gör anspråk på att äga en bildad och kristlig befolkning, — det är mig en gåta.

* * *

35.

I valet af principer bör man vara ytterst noga. Själf har jag aldrig skaffat mig några utan hittills låtit mig styras för stunden af mitt goda hjärta och hufvud, och det förargar mig, när jag hör människor tanklöst säga: »det och det hör till mina principer», i fall som rakt inte lända dem till någon berömmelse, och jag tycker första villkoret för en princips rättighet att äga bestånd bör vara, att den är uteslutande god.

Kristian använder rätt ofta det där uttrycket, och jag har nedlagt mycken möda, fast förgäfves, för att krossa hans principer.

Så t. ex. när vi någon gång äro ute och promenera tillsammans här i staden, och en blåblek, förfrusen stackare kommer hejdande emot oss, sträcker fram sin hand och ber: »Goa herrskap, ge mig en slant, mor är sjuk, och far super», eller något annat elände i den vägen, och jag nyper Kristian i armen och ber honom glänta litet på pungen, så blir hans stående svar:

»Nej, du vet ju, att det hör till mina principer att aldrig ge tiggare något; då skulle man snart bli ruinerad, och här finns ju fattigvård i sta'n för resten.»

Själf skulle jag aldrig kunna resonera så, och jag undrar mycket, hurudant hjärta Kristian har i grund och botten, om inte när allt kommer omkring, han har något slags hjärtfel med fettbildning, jag blir ibland mycket böjd för att tro det.

När jag är ute ensam och någon liten kommer i min väg och bedjande sträcker en tom hand emot mig, ger jag alltid något, och när jag sedan kommer hem och mötes af mina friska, feta, präktiga barn, som aldrig vetat af hvad det vill säga att lida nöd, då svider det i

mig, att jag gaf så litet, och jag tycker det är hemskt att själf äga så mycket godt, medan så många omkring mig dväljas i elände.

Men i morse fick jag göra en ny, bitter erfarenhet. Det var på vägen hem från grönsakstorget, där jag varit och gjort några uppköp, som jag i ett gathörn stötte på en mager kvinna med ett förhärjadt uttryck i sitt ansikte. På armen bar hon ett litet barn, så blekt och ynkligt, att jag icke kunde gå förbi dem utan måste stanna för att åtminstone få höra en bit af deras dystra lefnadssaga.

Den stackars kvinnan hade dock kvar, trots alla mörka dalar hon genomvandrat, ett flytande målföre, och hastigt kom det öfver mig en hel skur af lefnadsöden, dem hon kunde utantill som en katekesläxa. Jag erkänner att de, trots sin färgstyrka, föga väckte mitt medlidande, men barnet, som låg där och teg, gjorde det desto mer, och det var med tanke på att kunna bereda det litet godt, som jag räckte kvinnan två kronor och bad henne ställa om, att den lille fick varmt i sig.

Det lyste till i hennes ögon vid

åsynen af silfret, och hon lofvade så sant som Gud lefver använda hvart öre för sitt stackars, fattiga barn.

Jag kände, när jag knäppte upp min portmonnä, att något ryckte i min kappkrage baktill, men jag reflekterade ej vidare däröfver. Först när jag tagit afsked af kvinnan och kommit ett stycke ned på gatan sa' Britta, som gick bakefter och bar grönsakskorgen:

»Att frun gick och gaf den där två hela kronor, det var då det sista jag skulle gjort, jag känner minsann till henne, jag; det var evig lögn hvartenda ord hon sa', och barnungen är inte mer hennes än den är min, hon hyr det stackars kräket hvar morgon för betalning, ty se det lönar sig bättre att tigga med ungen, kan tänka. Men å de pengarna får barnet inte mycket godt, det vill jag lofva. — Stackars liten, den har väl inte heller så snygga föräldrar hemma, när de kan släppa ut en så där, men de är väl fattiga, kan veta, och tycker det är bra, när ungarna i tid kan börja hjälpa till med förtjänsten.»

»Men hvarför sa' du mig inte allt detta förut?» utbrast jag.

»Kors, jag ryckte ju frun i kragen mest hela tiden.»

Jag gjorde hastigt helt om, trängde mig igenom köpare och säljare och tänkte finna rätt på den olyckligt vilsekomna kvinnan och försöka säga henne ett sanningens ord, men hon var spårlöst försvunnen. Hennes onda samvete gaf henne väl ingenstans ro.

Hemkommen berättade jag alltsammans för Kristian. Det som på honom gjorde det starkaste intrycket, var förlusten af de två kronorna, och faderligt tillrättavisande tog han till ordet: »Detta borde vara dig en varnagel för all framtid att inte så där gagnlöst för att uppmuntra lasten strö pengar omkring dig, som väl behöfvas till annat, och du kunde hädanefter ta till princip en gång för alla som jag —»

Men där afbröt jag honom: »Tala aldrig något sådant, Kristian! Tycker du att alla ska lida för ens skull? Det är och förblir mig omöjligt att slå döförat till, när min nästa tigger och ber, så det kommer jag aldrig att göra. Jag kommer att fortsätta och ge som hittills, så länge det står i min makt, ge i den

tron, att min gåfva blir till någon glädje och välsignelse, och denna min tro hoppas jag icke skall komma på skam annat än i högst enstaka fall.»

»Det vore roligt, om du vore lika snar till hjälp, när det gäller Viktor, din egen mans bror; du är inte konsekvent, Kajsa, men det är i regeln aldrig några fruntimmer,» sa' Kristian, och jag svarade i samma tonart, som han angifvit: »Det är verkligen en helt annan sak, det hoppas jag du inser själf, om du vill vara ärlig.»

För min egen del är jag djupt bedröfvad öfver denna dagens erfarenhet af lifvets elände, som ju äldre jag blir synes mig allt bottenlösare. Tänk nu på detta arma barn! Hvilket lif kan väl ett sådant gå till mötes, som har sina första barndomsminnen insnärjda i lögn?

Ack, vi människor, som från våra spädaste år bli omhuldade, älskade och skyddade för allt ondt, vi borde vara de första att förlåta dessa olyckliga — som kastas in i världen utan något af allt det goda, som vi i så rikt mått

få njuta — när de sedan steg för steg vandra fram på brottets väg. Ja, vi borde förlåta dem mer och fördöma dem mindre än vi göra.

* * *

36.

Det är förunderligt, hvad tiden går! När jag vänder mig om, så märker jag det bäst, och stunder som jag tycker jag lefde i går, finner jag då i ett blånande fjärran.

Småpojkarna ha nu vuxit upp till duktiga pojkar, som utan ledning promenera; och konversera göra de äfven om inte fullt korrekt. Lorentz och Elsa ha i höst kommit in i skola, Elsa i förberedande klass till en flickskola, som säges vara den bästa, som finns här i staden, och Lorentz i första klassen af ett elementarläroverk, som icke besitter fullt samma goda rykte, men det gör

ingen af de andra gosskolorna heller, därför beslöt jag mig för den, som låg närmast till.

Hittills har jag själf läst med mina båda barn, och det gladde mig, att Lorentz kom in med den glans, som han verkligen gjorde. Visserligen var det ju icke så underligt med hans och min begåfning ihop, men jag nämner det ändå, ty de flesta föräldrar som äro stadsbor ha nu för sed, jag skulle vilja kalla det *osed*, att skicka bort sina barn i småskolor så snart de fyllt sex eller sju år. Det ser ut som det vore omöjligt för barnen att få inhämta det minsta lilla vetande i hemmet. Allt ska matas in utifrån, bara bort med dem, bort från far och mor och till främmande människor. Detta tycker jag är förfärligt. Nog kunde mammorna lära dem stafva åtminstone.

Jag kan inte beskrifva, hur det kändes inom mig i dag fjorton da'r se'n, när Lorentz första gången skulle gå till skolan. Naturligtvis följde jag honom dit, slog armarna om hans hals och kysste honom en sista gång, innan han gick in. Men att sedan stå utanför och

se hur min egen pys rent försvann i en stor, svart pojkskock, som jag visste innehöll alla möjliga slags pojkar! Å, det var med tunga steg jag vände om; helst hade jag tagit honom i hand och ledt honom med mig hem igen. Men det gick ju omöjligt an, han *måste* ju nu börja att inhämta vetandet från skolbänken.

Alla mina bekanta ha redan i tre år frågat:

»*När* ska lille Lorentz börja skolan? Han får lof att komma ut bland andra pojkar, det där kamratlifvet är så utvecklande och nyttigt för dem, Kajsa, så det kan du aldrig tro.»

Därvidlag behåller jag dock min tro för mig själf.

Emellertid, när Lorentz kom hem fram på middagen af den första dagen, gick han fram till mig, tog mig om halsen och hviskade: »Mamma, du får aldrig kyssa mig, när några pojkar ser det, och så får du inte heller följa mig till skolan. De ha gjort så mycket narr af mig redan i dag och kallat mig 'mammas gosse', och det var så förargligt.»

»Men är du inte mammas egen lilla gosse?» frågade jag.

»Jo-o, det förstås, men mamma förstår nog, hvad jag menar: pojkar tycka så'nt är så skamligt.»

Ack, jag förstod mer än väl; detta var bara numro ett.

I dag strax efter middagen — jag satt i matsalen och skalade äpplen till torkning — kom Lorentz in och satte sig bredvid mig.

»Mamma,» började han, »mamma kan inte tro, hvad pojkarna äro oanständiga.»

»Hvad är det du säger, mitt älskade barn?» frågade jag oroligt.

»Å, mamma skulle bara höra!» fortsatte han ifrigt. »De tala om de allra fulaste saker och så — — ja, mamma kan inte tro.»

Blodet steg upp i mitt ansikte, det gick riktiga vågor inom mig, och händerna började darra.

»Tala om allt för mamma, Lorentz,» sa' jag allvarsamt.

Och så talade han om. Han talade med ett barns hela öppenhet, så som endast det barn kan, där mamma ännu

är den bästa att förtro sig till, och det kom öfver mig en ångest, som jag förr aldrig känt. Den ena tåren efter den andra gled utför mina heta kinder. Jag hade ju trott, att lifvet bland skolpojkar var dåligt nog, men att det var så till den grad — nej, det hade jag icke anat.

Herre Gud, när du är i himlen och kan göra, hvad du vill, *hvarför* vill du då icke göra pojkarna bättre! Detta är ju upprörande!

Ännu så länge Lorentz kommer till mig och talar om allt, bör jag vara tacksam, men jag vet, att det kommer en tid, då han slutar med det, då han tum för tum glidit ifrån mig och finner förtrogna öfverallt, bara icke hos mig. Ack, om jag slapp upplefva den tiden! Men jag känner, hur jag för hvarje dag föres den allt närmare, och jag förmår intet göra för att hindra den; jag kan bara älska min gosse af alla krafter, men min kärlek skall icke hålla honom fast, han kommer att gå ifrån mig.

»Hvarför gråter mamma?» frågar Lorentz förvånad med munnen full af äpple. Och jag vet icke hvad jag skall svara

honom, det svider så i mitt stackars modershjärta.

»Lorentz,» bad jag om en stund, »vill du lofva mamma en sak? Tala om för mig allting, ledsamt och roligt, hvad som än händer dig, ha aldrig några hemligheter för mamma.»

»Ja, då!»

Han lofvar så villigt och lätt, och barnafrisk och glad springer han ifrån mig. Och jag sitter ensam kvar, sväljer gråten, skalar mina äpplen och känner, att det löftet skall han icke hålla. Ty hvad skall det väl bli utaf ett dagligt umgänge bland pojkar, som anse det för en skam, om en mor smeker sitt barn, men alls icke finna någon skam uti att vara oanständiga i både ord och åthäfvor!

Kristian har varit på middag i dag hos en god vän. Han kom inte hem förr än helt nyss, och jag började genast tala med honom om Lorentz, om allt hvad han berättat för mig, och jag framkastade slutligen, om vi kanske rent utaf skulle försöka vid en annan skola nästa termin.

Jag hade hela denna eftermiddag

planerat, vridit, vändt och funderat på hvad som kunde härvidlag vara förståndigast och bäst för Lorentz' framtid, och jag hade nästan längtat efter Kristian för att få tala med honom. Vi äro ju visserligen hvarandra så olika i vår lifsåskådning, det har jag sorgligt nog mer än en gång fått erfara, men inför våra barn borde vi väl ha några gemensamma känslor.

Jag misstog mig dock, ty när jag talat mig både varm och trött och oroligt såg på honom för att få hans svar, blef det så helt annorlunda än det jag väntat.

Under det han bekvämt halflåg i soffan och blåste ut röken från sin cigarr i stora moln, sa' han utan ett spår till allvar i sin röst:

»Lugna dig du, Kajsa lilla, det blir det bästa; att nu rycka pojken ur klassen, när det går bra för honom och han blifvit litet varm i kläderna, vore ju en dårskap. För resten är den ena skolan som den andra, tänker jag, hvarken en bit bättre eller sämre, och ta guvernant till honom vill du väl inte, om det ska bli karl af honom.

»Sådana små oförskämda kanaljer och försigkomna bestar!» afslutade han och drog på mun, jag såg det tydligt genom röken.

Jag borde ju väntat mig detta. Han förstår en mors känslor lika litet som en hustrus. Och jag kände ingen lust att förlänga samtalet utan reste mig upp för att gå hit in till mitt skrifbord.

»Hvart tar du vägen, går du ifrån mig, söta lilla Kajsa?» frågade han i den kärvänliga ton, som vanligen åtföljer de goda middagarna; men jag fortsatte utan svaromål min väg hit in.

Jag undrar just, om det i hela universum finns något mer olika än en mans och en kvinnas känslor!

— Ack, om Lorentz vore liten igen, och jag hade honom hos mig just nu i sin lilla, hvita skjorta, den som var lagom, när han var fem år; men han blir aldrig liten mer, han blir bara stor, större för hvar dag som går, växer ur allt det, som nu passar, går ifrån mig ut i världen, och — världen är ond.

Och som han, så komma ock i sinom tid Fritz och Erland att glida bort ifrån mig. Gud ske lof så länge jag har dem hos mig små!

* * *

37.

Jag sitter på epidemisjukhuset och skrifver, och bredvid ligger min egen älskade Lorentz. Ack, hur länge jag får behålla honom, det står i Guds hand! Nu dusar han litet, jag håller hans feberheta hand i min ena och skrifver med min andra. Vi kommo hitåkande på förmiddagen, och det var ingen lustresa. Jag sväljde mina tårar hela tiden för att icke göra min gosse modfälld, men nu medan han sofver, ger jag dem fritt lopp, det lättar att få gråta ut, när hjärtat är fylldt med sorg.

Lorentz har ett par dagar klagat för illamående och ondt i halsen, allt sedan

han fick jullof. Jag trodde det skulle bli vanlig snufva och att han förkylt sig på isen, ty han är alldeles vurm i att gå på skridsko, men i morse, när jag tittade honom i halsen, begrep jag det var annat å färde. Den var nämligen belagd med stora, gråhvita fläckar, och jag telefonerade strax efter vår doktor, skolans barnläkare för resten, där Lorentz går.

Han kom, han såg, han sa', hvad jag mest af allt befarat:

»Det är difteri; gossen bör om möjligt föras till epidemiska sjukhuset genast, och rummet här desinficeras. Jag ska sända upp hälsovårdsnämnden; man bör göra, hvad man kan för att hämma smittan och rädda de andra små. Vår tid har gjort stora framsteg i den vägen.»

Ack, jag kan inte beskrifva den ångest, som öfverfor mig vid doktorns ord!

Men skolans fel är det alltsamman, det är naturligtvis där, som Lorentz fått de usla difteribacillerna, ty där finns allt ondt, och allt ondt smittar; om jag kunde begripa, hvarför det ska göra det!

Doktorn gick, och där stod jag.

Och julen stod för dörren, julen som vi alla längtat efter och gladt oss åt. Men så'nt är det, det ska alltid bära till. Kristian var ute på sin morgonpromenad, men lyckligtvis kom han in strax efter doktorns afgång.

Jag berättade honom alltsammans och såg, att han blef både ledsen och orolig, fast han sökte cachera det för att lugna mig. Resan till epidemiska sjukhuset fann han dock inte absolut nödvändig, han menade vi kunde stänga till barnkammaren, bara låta bli att släppa in de andra barnen dit och så skaffa en sjuksköterska. Detta hans förslag hade ju visserligen varit roligare i sorgen, men hur skulle det kunna realiseras?

Stänga ut smittan så som rummen här äro belägna! Och själf måste jag ju gå in till mitt barn, och se'n komma de andra barnen till mig, när jag kommer ut, och vi stodo inte till svars för något sådant, om de också fingo uselheten. Nej, det var nog bäst att ta steget fullt ut, om det än var tungt, låta julen vara och följa doktorns bud. Och så beslöto vi, att jag skulle följa med min

gosse till epidemiska; att skicka dit honom ensam kunde ju aldrig komma i fråga. Nog kändes det att lämna de andra tre i sväfvande ovisshet, men Kristian har dyrt lofvat mig att så mycket i hans makt står se till dem, och Elsa är också bra förståndig nu, så hon kan riktigt snällt se efter småpojkarna. Och både Kristian och Elsa skola dagligen komma hit, stå utanför och tala om för mig hur allt är hemma och själfva få veta, hur det är här innanför. Jag emotser de närmaste dagarna med bäfvan; Gud gifve mig kraft att bära allt!

Några timmar senare.

Jag är hemma igen, Lorentz med, Gud ske lof! Vi kommo nu i kväll. Doktorn på epidemiska undersökte Lorentz' baciller grundligen och kom till mig med det glada, ljufliga budskapet, att det alls ingen difteri var, bara svår halsfluss, och att vi kunde få lämna sjukhuset, hvilket vi icke läto säga oss tvenne gånger. Jag sprang bums ut och fick tag i en vagn, och vi rullade i väg.

Jag ska säga, Kristian och barnen gjorde stora ögon, när vi helt oväntadt

inträdde, men jag i min tur fick också något att titta på, det vill jag lofva, och hade icke den verklighetsbilden varit, skulle jag trott, att allt detta blott varit en elak dröm.

Hälsovårdsnämnden hade nämligen skyndsamt infunnit sig strax efter min och Lorentz' hädanfärd och troget gjort hvad deras plikt fordrar, och jungfrurna hade varit deras villiga tjänsteandar.

I barnkammaren, där Lorentz legat, såg ut som en röfvarkula. Alla sängkläder lågo i en stor hög på golfvet, och fullt med andra kläder voro äfven ditkastade, medan en särskildt köpt, ganska dyrbar panna, innehållande formalin, som kokade allt hvad det orkade, gjorde hvad den kunde för att medels sin utströmmande gas ta lifvet af de fruktade bacillerna.

»Ja, ser du det, Kajsa!» sa' Kristian triumferande, »du skulle gjort som jag sa' och stannat hemma; man skall aldrig förhasta sig — tänk, hvad mycket bråk vi då sluppit.»

»Men felet är väl ändå näppeligen mitt,» svarade jag, »ty hade doktorn sett litet ordentligare efter i morse, hade ju

hvarken det ena eller andra af allt detta kommit i fråga, och jag hade blifvit skonad från dessa timmars förfärliga ångest. Men att misstaga sig är i alla fall mänskligt, det göra vi litet hvar fast på olika sätt, och nu böra vi vara glada och tacka Gud och ställa till det så godt vi kan på litet soffor och stolar öfver natten. Sedan i morgon få vi försöka reda allt detta kokta virrvarr.»

Men innerst tycker jag allt i alla fall ändå, att man bör vara ganska säker på sin sak, innan man säger, att någon har difteri och skjutsar bort offret till ett epidemiskt sjukhus.

* * *

38.

I min ungdom, då jag en gång bevistade ett husförhör, minns jag hur prästen under aftonens lopp frågade ett af fåren i sin hjord:

»Hvem har stiftat äktenskapet?»

Och den tillfrågade, en helt liten tös, reste sig upp, blef blossande röd och snurrade tummarna rundt vid de hopknäppta fingrarna, men utslungade till sist med en viss säkerhet:

»Djäfvulen, världen och vårt eget kött.»

Då föreföll mig svaret allt mycket befängdt, och det gjorde mig ondt om det stackars barnet, som fick både prästens och all menighetens blickar på sig, men *nu*, just i dag, dagen efter det

bröllop jag i går bevistade, har denna lilla ungdomsepisod kommit för mig, och jag inser, att det i lifvet gifves fall af äktenskap, då nyssnämnda trefaldighet har hvar sitt ord med i laget.

Jag sa' också det till Kristian, då vi åkte hem i går kväll från tillställningen, men i hans ögon var det en lysande och charmant fest, så han svarade:

»Jag har då aldrig i hela mitt lif träffat en människa med sådana påfund som dina.»

Men jag är som jag är, och mina tycken äro mina, det kan nu inte hjälpas.

Jag vill emellertid tala om, hur det var.

Bröllopet var onekligen hejdundrande storståtligt och fullt med siden, sammet, spetsar, juveler, uniformer, plymer och all möjlig glänsande grannlåt med folk inuti, hvars existens man mera anade än kände.

Bruden var en kusin till Kristian, jag kände både henne och hennes man ganska väl, och de hade enträget bedt mig icke neka att vara med, hvilket jag helst gjort.

Det var vigsel i blomsterklädd kyrka;

vi alla gäster samlades först, så spelade musiken upp, och in tågade bruden, ledd af sin fader och tolf tärnor i efterföljelse, medan från en annan dörr på tvären brudgummen marscherade in med alla marskalkarna. Det var ett grant färgspel, det är visst och sant, men när jag såg bruden i sitt eleganta siden med silkesslöjan och den bukett af idel rosor, som hon höll i sin hand, föreföll det hela mig som en gripande stor tragédie. Med hvilka olika öron jag nu åhörde vigseln, än när jag i min ungdom som tärna flaxade med på ett bröllop!

Hon, som stod där framme vid altaret, älskade icke den man hon nu band sig vid för lifvet. Hon hade älskat en gång förr, men han hade bedragit henne, och jag kände henne nog för att veta, att hon hörde till dessa kvinnor, som endast älska en gång.

Och han, som stod bredvid, som så rikligt gifvit henne de fagraste rosor nu, skulle nog icke försumma att snart lära henne känna äfven dess törnen. Han ägde ett klingande namn, för resten en maskstungen kärna och många fordringsägare, hvilket sistnämnda gjorde,

att han fann sig uti, att en kvinna följde på köpet nu, när han äktade banknoterna, som voro för honom en skriande nödvändighet.

Men allt det där var ju bara obetydliga bisaker, det förstod man på de lifliga hurraropen, på klingande glas, muntra tal med och utan rim och buntals med telegram, hvilket allt aflöste hvarandra sedan under den festmiddag som följde.

Jag ryser, när jag tänker på alltsamman, så skärande disharmoniskt var det, och jag glömmer inte snart uttrycket i brudens ögon, när hon nickade farväl åt mig nere på perrongen, strax innan tåget gled ut med dem i den mörka natten. De skulle naturligtvis fara till kontinenten för att intet af ett riktigt comme il faut-bröllop skulle bli uraktlåtet.

Ja, jag upprepar hvad jag sa' i början af detta kapitlet om en viss trefaldighet, ty något gudomligt här vid lag kan jag inte skymta, jag som ändå af naturen har ett par både skarpa och goda ögon.

* * *

39.

Kristian fick sin kontrolleringtid öfver sommaren i år, och då beslöt jag att ta jungfrur och barn med mig och flytta ut till landet. Jag har nu hvar vår spekulerat på den saken, men alltid har hinder kommit emellan.

I år såg det emellertid ljust ut, och efter att ha fröjdat oss alla under maj månad åt det tilltänkta sommarnöjet, flyttade vi ut fram i juni, då skolorna slutat, och vi hunnit få allt i ordning.

Jag ser i kväll i min almanack, att vi varit här ute nu i nära sju veckor, och hur pass begränsadt nöjet blifvit, ska jag försöka beskrifva.

Själf har jag valt bostaden, två rum och del i kök i en bondstuga, som vid första påseende syntes mig utomordentligt snygg och treflig, då jag i våras var här ute och rekognoscerade terrängen. Vackert läge är det också, vi se hafvet från våra fönster, och på tre timmar kan jag med ångbåt komma in till staden, om jag vill, eller rättare, när nödvändigheten så kräfver.

Litet sängkläder och mycket smått och godt togo vi med oss, annars voro rummen möblerade; men flyttningen blef i alla fall tillräckligt besvärlig, och jag var bra trött, när vi ändtligen landade här en vacker juniafton, så vi kröpo tidigt till kojs. Sömnen blef dock icke den ljufliga, landtliga ro jag föreställt mig, ty utom det att en tupp började gala vid tretiden, och sedan energiskt fortsatte med det allt intill morgonen, fanns det tyvärr djur på nämre håll, som betydligt mera störde mig och icke mig allenast utan äfven barnen till en fasaväckande grad, så deras yttre lekamen var på morgonen en enda uppäten massa.

Den dagen kände jag mig allt litet

nedslagen, jag som så fröjdat mig åt vår sommar och så älskar det snygga och rena. Men lyckligtvis var vädret vackert, så vi följdes åt ut, barnen och jag, medan mina tjänare grepo till de kraftigaste medel, som blefvo till en god verkan, ty sedan har endast timat undantagsfall. Därmed hade ju nu äfven allt varit bra om inte detta andra tillstött, och det som var betydligt värre.

Elsa blef sjuk, vaknade en morgon med feber, ondt i halsen, hufvudvärk, kväljningar och allt ondt. Jag hoppades det var någon förkylning och skulle bli öfvergående, men påföljande dag var hon sämre, och då greps jag af en gruflig oro och önskade, jag aldrig kommit hit. Vår värdinna, en glad själ, som ständigt sjunger och tycks betrakta lifvet från dess ljusa sidor, kom in och tittade på Elsa och försökte trösta mig med, att det var *precis* sådant som hennes egen flicka, Gustafva, hade haft för några veckor sedan bara, och nu var hon alldeles kry igen. Men det lugnade mig föga, utan jag skref till vår doktor och bad honom komma hit ut med första båt, hvilket han också gjorde.

»Det är mässling,» förklarade han efter några ögonblicks påseende, »men den tycks bli lindrig, så här är nog ingen fara för handen.»

»Är det verkligen mässling?» frågade jag förfärad, och ingen må förundra sig öfver, om jag hade mina skäl till tvifvel så som han, den samme doktorn, i julas nästan skrämde vettet af mig med sitt förhastade utslag. Men han betygade att så var och till yttermera visso påpekade han några små utslag, som redan infunnit sig på bröstet, fast jag ej observerat dem.

Visserligen var det ju en tröst i olyckan, att den var lindrig, men jag begrep med ens, hvad som nu förestod mig, hela vidden af doktorns utsago, ty ingen af alla mina barn hade haft denna sjukdom, och jag bäfvade för morgondagen, för den som skulle falla offer härnäst. Här blef således att sitta inne och vara sjuksköterska i dessa rum utan alla bekvämligheter, låta sommaren passera förbi, och dessutom vara glad och tacksam, bara man fick behålla sina älsklingar i lifvet.

Naturligtvis var det från Gustafva,

som otyget kommit; henne ha de lekt med, och hon har smittat ned dem, men det är nedrigt att förtiga sådant, när man hyr ut sina rum!

Af skadan blir man vis i alla fall, och nu vet jag då, att det är både första och sista gången jag flyttar ut med det dyrbaraste jag äger till främmande folk, som kunna ha allt tänkbart, osynligt ondt inom sina väggar.

Efter Elsa kom turen till Fritz och strax därpå Erland, visserligen ganska lindrigt, men tillräckligt obehagligt för både dem och mig. Jag började tro Lorentz skulle slippa undan, efter det dröjde med honom, och han var så mycket ute i friska luften, men den gången bedrog jag mig. När de andra tre voro på benen igen, och jag tänkte få komma ut litet och få ersättning för all kammarluft, då blef det hans tur, och han fick det svårast. Doktorn kom ut flera gånger, och några dagar voro förfärligt oroliga för mig. Men Gud ske lof! Nu är det öfver äfven för honom, fast han ännu visst inte på långt när är sig lik och måste hålla sig inne. Det är något i alla fall, som vi samtliga få lof att göra,

ty regnperioden har nu tagit sin början, efter alla solljusa sommardagar, som gått min näsa förbi.

Första dagen regnet föll, kändes det ganska uppfriskande, ty här var verkligen mycket torrt, så det behöfdes väl, men det är nu en dryg vecka se'n, så vi ha fått mer än nog af den sorten.

I dag har det riktigt ösregnat, så det runnit midt igenom stugan, och detta är sjusofvardagen till på köpet, så nu kommer det att hålla på i sju veckor till, säger folket.

Ja, hvad denna sommaren beträffar äro mina förhoppningar grusade!

* * *

40.

Den rätta barnauppfostran är bestämdt ett hittills olöst problem, det bevisar generationer efter generationer, och att ge ut någon djupsinnig bok för den sakens skull lär väl näppeligen gå, efter som hvarje natur kräfver sin särskilda metod.

Lorentz och Elsa gjorde mig aldrig så stora bekymmer i den vägen som småpojkarna, ty nästan dagligen strandsätta de mig med sina påfund.

Kristian säger, att jag förstör pojkarna, hvilket Gud förbjude, när jag gör det bästa jag kan. För min del tror jag, att de med tiden bli stora vetenskaps-

män, som komma att göra glänsande uppfinningar, ty de ådagalägga båda två en hardt när otrolig verksamhetsifver, som stundom tar ut sin rätt med verklig lifsfara för vårt lösöre. Och alltid äro de i kompani; erfarenheten har redan lärt dem, att enighet ger styrka, så när turen blir min att hålla räfst och försöka spåra upp förskingrade ting, som icke sällan totalt misslyckas, emedan de fått skatta åt förgängelsen under gossarnas små behändigt vetgiriga fingrar, svarar alltid Fritz på min förfrågan, om han är saker:

»Jaha, men Erland har hjälpt till,» och samma svaromål får jag af Erland.

Ibland införa de mig sannerligen i mycket kvistiga fall, då jag i hastigheten icke rätt vet, om jag skall skratta, slå eller gråta, men jag tror ändå ej, att jag är den demoraliserande svaga, släpphändta moder, som Kristian med stora ord söker bevisa.

Så till exempel är jag mycket noga med att skilja på själfva *missgärningen* och hennes *följd*, så att straffet endast får utfalla med afseende på den förras

djup och bredd. Jar har känt mödrar, som här vid lag gärna blandat samman orsak och verkan, något som jag finner mycket klandervärdt och för barn med djupare reflexionsförmåga synnerligen skadligt.

Jag vill nu omnämna bara några episoder från de allra sista dagarna, hvarutaf en, den jag börjar med, och som timat i dag, riktigt skakat upp mig, så jag känner det i kroppen än, fast dagen nu är framliden, ty det passerade på morgonen.

Jag satt och hörde Lorentz hans läxa på frukostrasten, Elsa var i skolan, och småpojkarna ensamma i barnkammaren. De höllo sig tysta som råttor därinne, och det har jag lärt mig är ett farligt tecken, så när läxan var hörd, bad jag Lorentz titta in till dem och se efter deras förehafvanden.

Hans enda utrop i barnkammardörren: »Mamma!» var mig nog att bums störta efter, och hvad fick jag väl därinne se!

I soffan, midt framför spegeln, som hänger på väggen, stod Erland, alldeles hvit af tvållödder öfver hela ansiktet,

med Kristians dödligt skarpa rakknif uppspänd, tydligen i begrepp att raka sig, ty eggen var hardt nära kinden vid min inkomst. Nedanför på golfvet stod Fritz, ordentligt intvålad han med men med blodig haka, hvilket bevisade, att han redan gjort sitt försök med mordvapnet, men afstått det till Erland.

I första ögonblicket greps jag af fasa, och något liknande skräck betog äfven mina söner, det såg jag, trots deras målade uppsyn; men så gick jag fram, fällde först ned knifven, sedan mitt utslag, hvilket denna gång föll svidande hårdt, så jag känner det än i min hand, ty det var för uppenbar olydnad jag slog. Den låda nämligen, där Kristians rakknif jämte mycket annat har sin plats, hör till den förbjudna frukten, och barn *måste* lära sig *ovillkorlig* lydnad.

En annan sak var det här om dagen, då gossarna fingo följa med mig på en visit. När jag har dem själf, så vet jag, hvar jag har dem, och det är alltid lugnast. Eljes äro sådana där visiter icke precis så nyttiga för dem, ty somliga tanter säga högt, hvad jag tänker tyst:

»Ack, Gud, hvad de barnen äro söta!»

Och så få de snask och sötsaker och ta lätt skada till både själ och mage. Den gången fingo de hvar sin stor apelsin.

När de äro med mig borta så där på en kortare stund, uppföra de sig verkligen som mönsterbarn, det får jag erkänna, och man kan aldrig ana, att de ens ha mål i mun eller kunna göra någonting. De stå tysta, där jag ställer dem och kunna på sin höjd ge några lifstecken ifrån sig medels ryckningar i min kjol, som mest likna abborrenapp och betyda: längtan ut i det fria.

»Ja, de gossarna äro då för snälla, aldrig jag tror jag sett sådana barn förr, och så förståndiga se'n, som de förefalla att vara, det är riktigt märkvärdigt,» var det sista min goda vän sa', när vi kommit ut i tamburen och skulle gå.

Det smakar ju alltid fågel för en mor att höra sina barn berömmas, och jag tror naturligtvis också, att hon menade *hvart ord* hon sa', men — — inom mig själf tycker jag allt, att hon på den korta stund visiten varade, icke fick

något tillfälle precis att pröfva deras förstånd.

Gossarna voro mycket lyckliga öfver sina sköna apelsiner, i synnerhet sedan de utpå gatan jämfört och funnit, att de voro precis lika stora, så ingen af dem fått mindre.

Väl hemkommen gick jag ut i köket, jag hade litet att göra där, men afbröts hastigt i mina göromål af ett förkrossadt ljud inifrån matsalen och skyndade dit.

En blodig syn mötte mig, men jag förstod genast situationen.

Gossarna hade kastat boll med sina apelsiner, och att det varit äkta blodapelsiner, det såg jag på väggen midt emot, som tydligen varit slagfältet; men inte nog med det, mitt gamla äkta ostindiska fat från fädernehemmet, som hängt på samma vägg, låg i kras på golfvet.

Jag blef verkligen mycket ledsen, ty det fatet var mig kärt, men ändå slog jag dem hvarken här eller där, som Kristian troligen gjort, om han varit hemma, i förhållande till väggfläckarna och fatets äkthet, utan jag sa' dem några allvarsamt tillrättavisande ord, de bästa jag fick tag i, och bifogade, att somlig

frukt i lifvet ingalunda är att leka med, såsom till exempel apelsiner, så jag tror inte nu, att den leken repeteras härnäst dylik frukt kommer i deras händer.

Mycket mer kunde skrifvas ned i detta ämne, ty det är talrikt, och jag har daglig omsättning på lager, men det är sent nu, och jag slutar för i afton.

Nog ser det tomt ut på väggen efter mitt vackra fat, det är visserligen sant; men jag finner mig med spillrorna, de falla som bisak inför barnen, dem vill jag först och främst ha hela.

Gud hjälpe mig att fostra dem rätt!

* * *

41.

I dag kom Lorentz hem med klufven haka, det såg ut ska jag säga.

Han höll nog näsduken för, som var genomdränkt af blod, men jag såg bums genom fingrarna ändå, hvad klockan var slagen.

En droska anskaffades i rappet, och vi foro åstad till vår doktor, som naturligtvis, till råga på olyckan, var ute på sjukbesök. Vi fingo vänta nära en halftimme, och den som var lång.

Lorentz satt tyst vid min sida, jämrade sig ingen gång men var mycket blek, något som ingen kan undra öfver efter all blodförlust.

När doktorn kom, tog han nål och tråd och sydde ihop eländet. Det kändes som en syl gått igenom mitt eget skinn, och fast min Lorentz är en modig gosse, som icke släpper tårarna i första instansen, trillade de nu likväl utför hans kinder, medan hans hela ansikte förvreds under lidandets styng.

»Det är ingenting farligt,» förklarade doktorn tröstande, »blir på sin höjd ett ärr för framtiden, och det försvinner i skäggbotten, ska vi hoppas,» tillade han skämtsamt.

Men jag kände mig icke mottaglig för skämt, jag såg väl, jag, hur djupt och bredt det var, och skägget sitter långt inne än, ska vi hoppas, så hakan är förstörd, den fina lilla vackra hakan.

Det värsta är, att det aldrig behöft hända, om icke den där dumma leken varit, ty det kallar jag bollsparkningen, ett riktigt fult, gement oskick, som aldrig borde få äga rum. Har man väl sett och hört på maken! Jag har själf åsett leken, så jag vet hur den går till, och att verklig lifsfara ständigt är med densamma förenad.

Där springa de som galningar, poj-

karna, och sparka till väders en boll, stor som jordklotet nästan, sparka utan besinnande med pojkbens ohejdade fart och styrka.

I *min* ungdom så hette det alltid:

»Sparkas inte, pojkar, håll styr på benen!»

Men nu låter det annorlunda:

»Sparka pojkar, sparka på bara, sparka högt!»

Jag undrar just, hvar det ska sluta. I dag var det hakan som tog knäcken, väl att icke veta, hvad morgondagen bräcker i sitt sköte.

* * *

42.

Jag tycker icke om, när äkta makar upplösa sitt förbund och gå ifrån hvarandra, den ena mot norr, den andra mot söder, som om ingenting dem emellan existerat.

Visserligen är jag den sista, som vill förneka, att äktenskapet har sina kanter, slagsvärd och skuggsidor, men att för den skull öfvergifva Kristian!

Nej, en sådan tanke har aldrig genomkorsat mig.

Han är ju mina barns far, min äkta man som ingen annan, med hvilken jag dag och natt, år in och år ut, delat ljuft och ledt. Må vara, att han i de flesta

fall tagit brorslotten af det förra och frikostigt öfverlåtit den senare delen åt mig, han är i alla fall *min* Kristian, och intet annat än grafven kan komma mig att frångå honom.

Jag skrifver detta med så klart bläck just i kväll, ty en mer än sorglig äktenskapshistoria har serverats mig under dagen. Sådana äro ju, Gudi klagadt, icke sällsynta här i staden och tidningarna, det förstås, men när kontrahenterna äro mig främmande, snuddar dess historia knappt förbi hjärtspetsen på mig, ty det är förunderligt, hvad man blir hård i barken under årens lopp, och hvad ondt om känslor man har för nästan i allmänhet, den där nästan, som man skulle älska som sig själf.

Det var i dag på förmiddagen, tamburklockan ringde, Erland kom ropande, att »någon ville tala vid mamma», och jag gick dit ut. Hvem fick jag väl se! Ellen, min gamla barn- och ungdomsvän, ja, jag går så långt, så jag säger, min bästa vän från den ljusa forntiden.

Gladt öfverraskad gaf jag till ett riktigt fröjderop och slöt henne i min famn. Vi hade icke sett hvarandra på

hela fem år, ingen enda gång sedan hon gift sig. Hand i hand gingo vi in i mitt lilla toalettrum och satte oss för att ostördt få prata om allting, såväl nytt som gammalt.

Ellen vek tillbaka floret, se'n hon satt sig, och då först märkte jag hur förändrad hon blifvit under dessa år.

Jag betraktade henne tyst några sekunder; hon slog ned ögonen för min genomträngande blick, och jag såg, att det ryckte i hennes ögonlock.

»Elly tala om allt för din gamla Kajsa, är du inte nöjd med din värld?» sa' jag sedan på mitt vanliga, uppriktiga sätt.

Och då började hon berätta.

Det var en sorglig historia från ett sönderrifvet lif.

Hon hade lämnat sin man, rest ifrån honom för att aldrig mer återvända, och nu tänkte hon slå sig ned här i staden den första tiden. Hon hade lidit så oerhördt, berättade hon under snyftningar, men nu sedan hon fattat sitt orygglige beslut och rest, kändes det lugnare.

»Och barnet, din gosse,» frågade jag, »känner du det lugnt efter honom med?»

Då ryckte hon till, som om jag stungit henne. »Det var det svåraste,» sa' hon lågt, knappt hörbart.

»Och nu, hvad har du för framtidsplaner nu?» frågade jag vidare.

Hon teg, men jag läste svaret innantill ändå och fortsatte skoningslöst: »Och *den* tänker du nu gifta dig med?»

Hon skiftade hastigt färg och utbrast:

»Hur vet du det? Känner du honom?»

»Å, Elly,» svarade jag sorgset, ty jag led med min vän, fast jag ogillade henne, »man kastar sig icke ut i hårda världen ifrån en man, som varit en trogen, bara därför, att man icke älskar honom, det fallet har jag åtminstone ännu icke träffat på, utan man gör det därför, att en *annan man* står där bakom — och hvem är denne man?»

Hon märkte, att jag hade henne fast, hon försökte heller icke glida undan utan talade vidare.

Det kom en farlig glans i hennes nyss så förtviflade ögon, när hon började kapitlet om *honom*. *Han* hade lärt henne hvad kärlek, verklig kärlek var, förut

hade hon icke haft någon aning härom, hade blott lefvat ett uselt skenlif. *Han* hade vidgat hennes blick, *han* förstod henne som ingen i världen gjort, och med *honom* ville hon nu lefva ett rikt, harmoniskt, gudomligt lif.

Jag åhörde hennes skimrande kärlekssaga utan afbrott, men sedan tog jag vid.

Måhända, att jag var för sträng, men det som rätt är får icke kanthuggas, och hon var min vän, till hvilken jag alltid sagt sanningen rent ut.

»Jag känner icke den man du talar om, och icke heller vill jag känna honom. Men det vet jag, att den man du nu öfvergifvit, är ditt barns far, är den du inför Gud lofvat tillhöra, och hos honom skulle du stannat. Du säger, att du icke står ut, att det blefve din död, att din kärlek till denne andre är starkare än allt annat. Men hvarför har du då gifvit denna kärlek så fria tyglar, hur har du vågat låta den bli så stark? Du skulle kväft den i sin linda.»

»Det går så lätt för dig, Kajsa, att resonera allt det där; du med din sansade

och plikttrogna natur kan aldrig förstå min!» afbröt hon mig.

»Jo, Elly, jag förstår dig mer än du tror, men du är mig kär sedan långt tillbaka, och jag vill så gärna ha dig in på den rätta vägen igen. Eller tror du verkligen på någon lycka hädanefter med en sådan bakgrund? Kan du så glömma allt som varit, så utplåna år af ditt lif, så döda dina känslor som mor?»

»Den rätta, stora kärleken förmår allt,» svarade hon mig med varm öfvertygelse.

»Men din kärlek är orätt, Elly, och det förblir den. Återvänd till din man och ditt barn, ännu är det ju icke för sent. Betänk hvad det vill säga att vara mor och bryta sönder hemmet för sitt eget barn. Och tro mig, Elly, de solbelysta höjder du nu så fullt hoppas på, dem når du aldrig på *den* vägen, men sinnets frid och ro får den, som öfvervinner sig själf, är trofast och gör sin plikt.»

Hon suckade tungt, lät floret falla, tryckte min hand — och gick; jag förstod hvart.

Alla mina ord hade således varit

fruktlösa, och det borde jag insett, ty kärleken vänder icke åter förr, än den brutit halsen af sig; något som ofta händer, blind som den är, när den så här utan tyglar får fara fritt fram.

* * *

43.

Svåger Viktor har skjutit sig. Vi fingo telegrammet i dag, och Kristian reste genast dit med nattåget.

Sorg har den mannen bragt oss i lifvet, sorg i döden, och Gud allena vet, hur det nu kommer att gå med oss.

Det är förfärligt, när folk icke lefver tills de dö, utan bära hand på sitt eget lif. Tänk något så samvetslöst, att först trassla in sig öfver öronen i sus och dus, synd och lån, och sedan skicka in en kula i hjärtat och fara ifrån alltsamman till helvetet och kasta hela bottenlösa oredan öfver andras

hufvuden och göra dem gråhåriga för lifstiden. Hurudant är det Guds beläte, som handlar så? Det understiger mina begrepp.

* * *

44.

Jag såg strax på Kristians askgråa uppsyn i går morse, när han kom tillbaka från sin resa, hvad detta dödsfall hade att betyda för oss. Men jag sa' det likväl icke, jag ville Kristian självmant skulle tala. Däraf blef dock ingenting, utan dagen skred tyst fram med beklämd luft. Kvällen kom, vi gingo tidigt till hvila, släckte vårt ljus och sade hvarann' godnatt, Kristian kände sig trött efter resan.

Men någon sömn kom icke till oss, timme efter timme hörde jag Kristian oroligt kasta sig hit och dit, och är det något, som riktigt håller mig spritt vaken,

så är det en under täcke och lakan sprattlande lekamen.

Jag låg dock tyst och stilla och väntade tåligt, att trötthetен efter resan skulle ta ut sin rätt och rörelserna domna, men häri bedrog jag mig. Till slut hörde jag Kristian säga med nästan bruten röst:

»Är du vaken, Kajsa?»

Jag var hardt när att svara något snäsigt om det onödiga i hans fråga, men hans röst hade så mycken sorg i sig, att jag bara svarade ett mildt: »Ja.»

Det uppstod några sekunders paus i nattens mörker, en sådan där namnlös stillhet, som föregår orkaner; så började min man:

»Jag tänkte vänta, skona dig ännu en liten tid, men hvad tjänar väl det till, bättre tala om allt med ens, så få vi hjälpas åt att bära slaget, det blir tungt nog ändå. Ser du,» orden ville fastna på hans tunga, men han pressade fram dem ändå, »vi äro ruinerade nu, vi få göra konkurs, sälja rubb och stubb.»

Nog hade jag väntat, att något riktigt var på tok, men så till grund och

botten! Nej, det kände jag i det ögonblicket, att jag icke trott, och hastigt satte jag mig upp i sängen, ref eld på en sticka, så det sprakade och gnistrade omkring mig och tände på ljus för att se något i mörkret, se om vi verkligen båda voro vakna, och det icke var maran alltsamman. Men det förfärligaste är alltid sant!

»Och barnen, Kristian!» det var min första, klara tanke, »hvad ska det bli med dem? Sa' jag dig inte tusen gånger, att krukan går till brunn, tills hon brister, och att du ingen rättighet hade att skrifva på och på och på, som du gjorde, när du hade både hustru och barn, men du tog aldrig någon hänsyn till alla mina böner. Där ligger du nu och vrider dig i följderna, och hela din familj drar du med dig i fallet.»

»Ja, jag vet du har rätt, jag skulle lydt dina råd, kära Kajsa, men det är för sent nu,» han lät så mjuk och sönderbruten, där han låg, och inför den förkrossade självdö alla förebrående ord, åtminstone de som födas i min barm, så jag släckte det ljus jag tändt, som

skarpt stack honom i ansiktet, och vi suckade båda.

»Du säger ingenting, Kajsa,» sa' Kristian om en stund. Han låg och längtade efter ord, som kunde något döfva den öfverfyllda tystnaden.

»Hvad vill du väl jag ska säga? Jag tänker i stället, tänker på vårt framtida lif, och hur allt skall gestalta sig för oss nu. Tror du ingen möjlighet finns att slippa undan auktion?»

»Nej, jag är rädd, det blir oundvikligt, så vida — — så vida jag inte kunde komma öfver ett bra lån med säkra borgensmän.»

Men då tog jag i: »Kära Kristian! Tänk aldrig på något sådant, hvad du gör! Du känner ju mina åsikter om lån och obetalade skulder. Nej, det blir nog bäst att klara allt på en gång, hvad det nu än kommer att kosta oss, och vara kvitt sedan. Jag sitter tusen gånger hellre på en pinnstol och säljer allt hvad vi äga och gör rätt för mig och känner mig fri — än jag sitter kvar i mitt vackra bo, upphängd i ett lån, som se'n årligen ska suga musten ur mig.»

Det var mitt sista ord i natt, och

det är mitt sista i kväll. Men nu märker jag, att oljan i min lampa är utbrunnen, den börjar slockna, och då är bäst att sluta, torka pennan och gå till hvila.

* * *

Eftertal.

»Nöden drifver hund i band», säger ordspråket, och i dag har jag fått en idé, som jag tror är god. Den kom öfver mig, medan jag gick och sysslade och ställde i ordning (eller rättare i oordning) i och för den stundande auktionen. Åsynen af mina anteckningar födde den just som jag tänkte rödja dessa ur vägen.

»Hvarför gör du så, Kajsa?» sporde mig en röst innanför, som strax efter fortsatte: »Skicka ut dem i världen och sälj dem, det kan alltid bli till någon hjälp i nödens stund.»

Jag satte mig ögonblickligen att läsa igenom dem, blad för blad, och sämre tycker jag mig ha läst tryckt.

Visserligen är det icke något sammangjutet helt och innehåller endast skuggsidor, som ofvan står. Men att skildra solljuset har aldrig fallit mig in, ty de strålar, som lyst min stig understundom, har jag bevarat innerst i min själ. Inkonsekvenser saknas nog icke heller för kritiska ögon, så Kristian får vatten på sin kvarn, om han får läsa dem.

Men hvilket som, jag trotsar världens dom och försöker! Den intet vågar, han intet vinner, och hvad gör man icke för penningen, när man är fattig — när man är rik till och med ibland!

Men hvem ska förlägga mina känslor!

Jag tror bestämdt jag vänder mig till herr Bonnier, ty gammal är ändå äldst, och hans namn har jag sett på böcker så långt jag kan minnas tillbaka, böcker af hvarjehanda slag, både tjocka och tunna, kvicka och mindre kvicka.

Jag skall skrifva ett särskildt bevekande litet bref till honom för säkerhets skull och säga, hur det förhåller sig och be honom ta tjockt, fint papper, så boken tar sig något ut, blir fyllig och dyrbar — det gör genast sitt till för framgången i världen — och verkliga

sanningen skall han också få veta, att det bara är för att få pengar, ju fler dess bättre, som jag så här kastar ut mina känslor i världen, där det mycket lätt kan hända, att de bli lästa och missförstådda af en hel hop, som alls icke förstå det fina i Kajsas kråksång.

ALBERT BONNIERS

NYASTE BÖCKER.

J. L. Stockenstrand:

Ödmans Flickor.

Berättelse ur Stockholmslifvet. 2: 75.

* * * *

Adolf Paul:

Kung Kristian II.

Historiskt skådespel. 2: 75.

* * * *

Nordiskt Familjebibliotek:

Axel Lundegård: ASRA. En nutidsidyll.

Alvilde Prydz: SYLVIA. En berättelse från Norge.

Sophus Bauditz: SPÅRSNÖ. En vinternovell.

Hvarje band *rikt illustreradt.*
Eleganta volymer à 2 kronor;
Inb. i skinnband med guldsnitt à 3 kronor.

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, LUND
15000 401004853